

1803

ΔΗΜ. Ι. ΚΟΥΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητοῦ ἐν τῇ Διδασκαλείῳ Τριτάλειως

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΕΓΚΡΙΣΘΗ ΤΗΣ ΙΕΡΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

Κουμούτσοπουλος

5201

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
1917

«Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ἰδιόχειρον ὑπογρα-
φήν τοῦ συγγραφέως».

Βενιζελος

1292

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

(Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Μεγάλης
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας).

Ν ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Ν

Α. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1. Ἰδούσας, ζωὴ καὶ σωσθῆναι τῆς πρώτης
Ἐκκλησίας

α'.

(Πράξ. Β' 1—24 καὶ 32—41)

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Β' (α)
πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ
αὐτό, καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος 2
ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν
ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὤφθησαν 3
αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκά-
θισέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν 4
ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν
ἑτέροις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς
ἀποφθέγγεσθαι. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κα- 5(β)
τοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς
ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· γενομένης δὲ τῆς 6
φωνῆς ταύτης συνήλθε τὸ πλῆθος καὶ συνε-
χύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διχλέκτῳ

7 λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύ-
μαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἰδοὺ πάν-
8 τες οὗτοι εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς
ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν
9 ἐν ἣ ἐγεννήθημεν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλα-
μίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν,
10 Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν
Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον
καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην,
καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ
11 προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λα-
λούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ
12 μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ
διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν
13 θέλοι τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον
ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσὶ.

(γ)14 Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν
φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· ἄδρες
Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ ἅπαν-
τες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε
15 τὰ ῥήματά μου. οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε,
οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέ-
16 ρας· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προ-
17 φήτου Ἰωήλ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις
ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
ματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύ-
σουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ
οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνύπνιασθήσου-

18 ται· καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς
 δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐκχεῶ ἀπὸ
 τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι.
 19 καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα
 ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα
 20 καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος
 καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν
 21 Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται
 πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου
 22 σωθήσεται. Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς
 λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα
 ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι
 καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ
 ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε,
 23 τοῦτον τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προορώσει τοῦ
 Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων
 24 προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε
 λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν
 δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. ⁽¹⁾
 Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ Β' 32
 πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ 33
 Θεοῦ ὑψωθεὶς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο
 34 ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαυὶδ
 ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν

(1) Εἰς τοὺς παραλειπομένους στίχους 25—31 ὁ Πέτρος φέρει προφητείαν τινὰ τοῦ Δαυὶδ (ψαλμ. ιε' 8—12) περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἵνα καὶ ἐκ τῆς Γραφῆς ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη.

ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν
 35 μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
 36 τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς
 οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν
 ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς
 ἐσταυρώσατε.

(δ) 37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ,
 εἰπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπο-
 38 στόλους· τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος
 δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτι-
 σθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν
 39 δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν
 ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς
 εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσῃται Κύριος ὁ
 40 Θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύ-
 ρετο καὶ παρεκάλει λέγων· σῶθητε ἀπὸ τῆς γε-
 41 νεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν ἀσμένως
 ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν,
 καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκαίνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ
 τρισχίλια.

β'.

(αὐτόθ. Β' 42—47)

Β' 42 Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν
 ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ
 43 ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάσῃ
 ψυχῇ φόβος, πολλὰ τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ
 44 τῶν ἀποστόλων ἐγένετο. πάντες δὲ οἱ πιστεύον-

τες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά,
 καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασιν 45
 καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἂν τις χρεῖαν
 εἶχε· καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυ- 46
 μαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον,
 μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφε-
 λότῃτι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες 47
 χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσε-
 τίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

(αὐτόθ. Δ' 32 — 37)

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ 32Δ'(α)
 καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρ-
 χόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς
 ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλη δυνάμει ἀπεδίδουν 33
 τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ
 Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας
 αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· 34(β)
 ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον,
 πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων
 καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων·
 διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. 35
 Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀπο- 36
 στόλων, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον *υἱὸς παρα-
 κλήσεως*, Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρ- 37
 χοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἦνεγκε τὸ χρῆμα
 καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

γ'.

(αὐτόθ. ζ' 1—10)

- (α) ζ' Ἐν (δὲ) ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων
 τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνι-
 στῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο
 ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
 2 προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν
 μαθητῶν εἶπον· οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς κατα-
 λείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τρα-
 3 πέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ
 ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις Πνεύματος
 Ἀγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
 4 χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ
 (β) 5 διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρε-
 σεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ
 ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως
 καὶ Πνεύματος Ἀγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρό-
 χορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν
 6 καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὓς ἔστη-
 σαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι
 7 ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. καὶ ὁ λόγος τοῦ
 Θεοῦ ἠύξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν
 μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος
 τῶν Ἰουδαίων ὑπήκουον τῇ πίστει.
- (γ) 8 Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως
 ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.
 9 ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς
 λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλε-

ξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συ-
ζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντι- 10
στῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.

δ΄.

(αὐτόθ. Γ΄ 11—15, Ζ΄ 55—60, Η΄ 1—8
καὶ Θ΄ 31)

Τότε υπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκη- Γ΄ 11(α)
κόσαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
Μωϋσῆν καὶ τὸν Θεόν· συνεκίνησάν τε τὸν λαόν 12
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ
ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς
τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέ- 13(β)
γοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα
βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου
καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόσαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος 14
ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν
τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθνη ἃ παρέδωκεν
ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες 15
οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσω-
πον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

(1) Ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου, Ζ΄ 55
ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰη-

(1) Ἐν τοῖς παραλειπομένοις στίχοις 1—54 ὁ Στέφανος διὰ μακροῦ λόγου ἐλέγχει τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ ὅτι εἶναι σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτητοι τῇ καρδίᾳ, ὡς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, οἵτινες πάντας τοὺς προφήτας ἐδίωξαν, φέρων παραδείγματα Ἰφθίμα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐν τέλει δ' ἀποκαλεῖ αὐτοὺς προδότας καὶ φονεῖς τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἀκούσαντες οὗτοι ἐτριζον ἐξ ἀγανακτικῆς τοὺς ὀδόντας.

- σοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν·
 56 ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεφγμένους καὶ τὸν
 οὐρανὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐστῶτα.
- (γ) 57 κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα
 58 αὐτῶν καὶ ὤρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ
 ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ
 μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς
 59 πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου, καὶ ἐλιθοβό-
 λουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα·
 60 Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὸς δὲ τὰ
 γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε, μὴ στή-
 σης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἶ-
 πὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ
 ἀναιρέσει αὐτοῦ.
- (δ) Η' Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς
 μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις·
 πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰου-
 2 δαίας καὶ Σαμαρείας, πληρὴν τῶν ἀποστόλων. συν-
 ἐκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαθεῖς καὶ
 3 ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ
 ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους
 εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας
 παρεδίδου εἰς φυλακὴν.
- (ε) 4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελι-
 5 ζόμενοι τὸν λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς
 πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χρι-
 6 στόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοἷς λεγομέναις ὑπὸ
 τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοῦς
 7 καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. πολλῶν γὰρ τῶν

ἔχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο, πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν, καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. 8

Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπληθύνοντο. Θ' 31

2. Τὰ κατὰ τὸν Παῦλον.

α'.

(αὐτόθ. Θ' 1—30)

Ὁ (δὲ) Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ἤτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινες εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ; καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαούλ Σαούλ, τί με διώκεις; εἶπε δέ· τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ

- εἰστήκεισαν ἔνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς,
 8 μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ
 τῆς γῆς, ἀνεψογμένων τε τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ
 οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσή-
 9 γαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ
 βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.
- (γ)10 Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι
 Ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὄρα-
 11 ματι· Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε. ὁ δὲ
 Κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν
 12 οἰκίαν Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ
 προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἐν ὄραματι ἄνδρα ὀνόματι
 Ἀνανίαν εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα.
 13 ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· Κύριε,
 ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου,
 ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσα-
 14 λήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων
 δῆσαι πάντα τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.
 15 εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος
 ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά
 μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ·
 16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ
 (δ)17 ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπήλθε δὲ Ἀνανίας καὶ
 εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτόν
 τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέ-
 σταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθαλμοὶ σοι ἐν τῇ ὁδοῦ τῆς
 ἡρᾶς, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς Πνεύματος
 18 ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε, καὶ ἀναστὰς

ἔβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ὄντων ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἢ ἐπιβουλή αὐτῶν. παρετήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. Παραγενόμενος δὲ ὁ Σαῦλος εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτόν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιασάτο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτόν ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτόν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτόν εἰς Ταρσόν.

β'.

(αὐτόθ. ΙΖ' 16 — 34)

- (α) ΙΖ' 16 Ἐν (δὲ) ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὔσαν τὴν πόλιν.
- 17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
- 18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στοϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο αὐτοῖς.
- (β) 19 ἐπιλαθόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον λέγοντες· δυνάμεθα γινῶναι τίς ἢ καινὴ
- 20 αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδασχῆ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλό-
- 21 μεθα οὖν γινῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν
- (γ) 22 καινότερον. Σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.
- 23 διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὐρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἄγνωστω Θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον
- 24 ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ

γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς
 κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύε- 25
 ται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν
 καὶ πνοὴν κατὰ πάντα· ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς 26
 αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν
 τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὀρίσας προστεταγμένους
 καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν,
 ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐ- 27
 τὸν καὶ εὗροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἐκά-
 στου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ 28
 κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ'
 ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· τοῦ γὰρ καὶ γένος
 ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ 29
 ἐφείλομεν νομίζειν χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ λίθου,
 χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ
 θεῖον εἶναι ὁμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς 30
 ἀγνοίας ὑπεριδῶν ὁ Θεὸς τανῦν παραγγέλλει τοῖς
 ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διότι ἔστη- 31
 σεν ἡμέραν ἐν ἣ ἔμελλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην
 ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισε, πίστιν παρα-
 σχῶν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκού- 32(δ)
 σαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον,
 εἰ δὲ εἶπον· ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τού-
 του. καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου 33
 αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπί- 34
 στευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης
 καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

γ.

(αὐτόθ. Κ' 17 — 38)

- (α) Κ' 17 Ἀπὸ (δὲ) τῆς Μιλήτου πέμφας εἰς Ἐφεσον
μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.
18 ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς·
(β) ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς
ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάν-
19 τα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ
πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων
καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς
20 ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐδὲν ὑπεστειλά-
μην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν
21 καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, δια-
μαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι τὴν εἰς
τὸν Θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύ-
22 ριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δε-
δαμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ,
23 τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται
24 λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν. ἀλλ'
οὐδενὸς λόγον ποιῶμαι οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν
μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον
μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον
παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ
25 εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν ἰδοὺ
ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου
ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων τὴν
26 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν
τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ
27 αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ

ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. 28
 προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν
 ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκό-
 πους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ
 Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.
 ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν 29
 ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι
 τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται 30
 ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν
 τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, 31
 μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν
 οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα
 ἕκαστον. καὶ τανῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, 32
 τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ
 δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κλη-
 ρονομίαν ἐν ταῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου 33
 ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· αὐ- 34
 τοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεαῖς μου καὶ τοῖς
 οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. 35
 πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ
 ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν
 τε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε·
 μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ
 λαμβάνειν. καὶ ταῦτα εἰπὼν, θείς τὰ γόνατα 36(γ)
 αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ 37
 ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ
 τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, 38
 ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι
 οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν.
 προέπεμπον δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον.

Β'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1. Ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατα-
λαγή ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν.

(Ῥωμ. Ε' 1—11)

- (α) Ε' Δικαιωθέντες (οὖν) ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχο-
 2 μεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν
 τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἐστήκαμεν,
 καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.
 3 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλι-
 ψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζε-
 4 ται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα,
 5 ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ
 (β) 6 Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ
 Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ
 7 ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀπο-
 θανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ
 8 τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγά-
 πην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων
 9 ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῶ οὖν
 μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ

σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ 10
 ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ
 θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλ-
 λαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. οὐ μό- 11
 νον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν
 καταλλαγήν ἐλάβομεν.

2. Ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος.

(*A' Κορινθ. A' 18 — 31 καὶ B' 1 — 5*)

Ὁ λόγος (γὰρ) ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν *A' 18(a)*
 ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σφζομένοις
 ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ. γέγραπται γάρ· ἀπολω- 19
 τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν
 τῶν συνετῶν ἀνείτησω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμ- 20
 ματεύς; ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου;
 οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου
 τούτου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ 21
 ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδό-
 κησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος
 σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι 22
 σημεῖον αἰτοῦσι καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν,
 ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, 23
 Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, 24
 αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι,
 Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν· ὅτι τὸ 25

μωρόν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί,
 καὶ τὸ ἀσθενές τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀν-
 (β)26 θρώπων ἐστί. Βλέπετε γὰρ τὴν κλησίαν ὑμῶν,
 ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ
 27 πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ
 μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα τοὺς σο-
 φούς κατασχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου
 28 ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα κατασχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ
 τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξε-
 λέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα
 29 καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσονται πᾶσα σὰρξ
 30 ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ
 Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύ-
 31 τρωσις, ἵνα, καθὼς γέγραπται, ὁ *καυχώμενος*
ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.

(γ)B Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ
 καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων
 2 ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ
 εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ
 3 τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν
 φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς,
 4 καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν
 πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδεί-
 5 ξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ
 ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

3. Τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν.

α'.

(Ἐφεσ. Δ' 17 — 32 καὶ Ε' 1 — 2).

Τοῦτο (οὖν) λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, Δ' 17(α)
 μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη
 περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν, ἐσκοτι- 18
 σμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς
 ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν
 αὐτοῖς διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν,
 οἵτινες, ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ 19
 ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλε-
 ονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, 20
 εἰ γε αὐτὸν ἤκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, 21
 καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι 22
 ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν
 ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας
 τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς 23
 ὑμῶν καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν 24
 κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιό-
 τητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν 25 (β)
 ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμέν ἀλ-
 λήλων μέλη. ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· 26
 ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν,
 μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπτων μηκέτι 27.28
 κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ
 ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ
 χρεῖαν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόμα- 29

- τος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς
 πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς
 30 ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυ-
 31 τρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ
 κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν
 32 πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί,
 εὐσπλαγχοί, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ
 Θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ἡμῖν.
 (γ) Ε' Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς τέκνα
 2 ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς
 καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῇ
 Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας.

(Κολοσ. Γ' 8—17)

- (α) 8Γ' Nunl (δὲ) ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα,
 ὀργήν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολο-
 9 γίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς
 ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρω-
 10 πον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι
 τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ'
 11 εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ὅπου οὐκ ἔστι Ἑλ-
 λην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία,
 βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ
 (β) 12 πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς
 ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι,
 σπλάγγνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφρο-

σύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ἀνεχόμενοι 13
 ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἂν τις πρὸς
 τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρί-
 σατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις 14
 τὴν ἀγάπην, ἣτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότη-
 τος. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς 15
 καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώ-
 ματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε· ὁ λόγος τοῦ Χρι- 16
 στοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ
 διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς
 καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι
 ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. καὶ πᾶν 17
 ὃ τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνό-
 ματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ
 πατρὶ δι' αὐτοῦ.

β'.

('Ιακώβου Γ' 2—12)

Εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος Γ' 2(α)
 ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὄλον τὸ σῶ-
 μα. ἴδε τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στό- 3
 ματα βάλλομεν πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν,
 καὶ ὄλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. ἰδοὺ καὶ 4
 τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν
 ἀνέμιων ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου
 πηδαλίου ὅπου ἂν ἡ ὀρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλη-
 ται. οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶ καὶ 5(β)
 μεγαλαυχεῖ. ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἠλίγκην ὕλην ἀνά- 6
 πτει ! καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὃ κόσμος τῆς ἀδικίας.

οὕτως ἢ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν
 ἡμῶν ἢ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα
 τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ
 7 τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ
 πετεινῶν ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ
 8 δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, τὴν δὲ
 γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκα-
 (γ)9 τάσχετον κακόν, μεστή τοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ
 εὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
 καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίω-
 10 σιν Θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος
 ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρὴ, ἀδελφοί
 11 μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἢ πηγῇ ἐκ τῆς
 12 αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ
 δύναται, ἀδελφοί μου, συκῇ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ
 ἄμπελος σῦκα; οὕτως οὐδεμία πηγῇ ἀλυκὸν
 καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

γ'.

(Α' Ἰωάννου Δ' 7—21).

(α)7Δ' Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ
 ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ
 8 τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. ὁ
 μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγά-
 9 πη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ
 ἀπέσταλκέν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν
 10 δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι
 ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς

ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ἀγαπήτοί, 11
 εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφεί-
 λομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε 12(β)
 τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν
 ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη
 ἐστὶν ἐν ἡμῖν. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ 13
 μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος
 αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. Καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ 14
 μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πικτὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν
 σωτῆρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰη- 15
 σοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ
 μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώ- 16
 καμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει
 ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μέ-
 νων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς
 ἐν αὐτῷ. Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' 17(γ)
 ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς
 ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ 18
 ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φό-
 βον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος
 οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν 19(δ)
 αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐὰν 20
 τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν
 ἀδελφὸν ὃν εἶρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ εἶρακε
 πῶς δύναται ἀγαπᾶν; καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν 21
 ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ
 καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

(Α' Κορινθ. ΙΓ' 1—7)

- (α) 1Γ' Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ
 τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλ-
 2 κὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν ἔχω
 προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ
 πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πί-
 3 στιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω,
 οὐδὲν εἰμι. καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά
 μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσο-
 (β) 4 μαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ
 ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ
 ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται,
 5 οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύ-
 6 νεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ
 7 ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει,
 πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομέ-
 νει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει.

4. Ὁ χριστιανικὸς οἶκος.

(Ἐφεσ. Ε' 22—33 καὶ Σ' 1—9).

- (α) 22Ε' Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε
 ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυ-
 23 ναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας,
 24 καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ὡσπερ
 ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ
 25 γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες

ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ
Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν
παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθα- 26
ρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παρα- 27
στήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ
ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ'
ἕνα ἢ ἀγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄν- 28
δρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν
σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν
ἀγαπᾷ· οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίση- 29
σεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ
ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ 30
σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν
ὀστέων αὐτοῦ· ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρω- 31
πος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ
προσκολληθῆσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστή- 32
ριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν.
καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' 33
ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω
ὡς ἑαυτόν, ἢ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν 5' (β)
Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. **τίμα τὸν πα-** 2
τέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἣτις ἐστὶν ἐντολὴ 3
πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ
ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ πατέ- 4
ρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέ-
φετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. Οἱ 5(γ)
δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ

φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν
 6 ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδολίαν ὡς ἀν-
 θρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι τοῦ Χριστοῦ, ποι-
 7 οῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐ-
 νοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ-
 8 ποις, εἰδότες ὅτι ὁ ἐάν τι ἕκαστος ποιήσῃ ἀγαθόν,
 τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ Κυρίου, εἴτε δούλος
 9 εἴτε ἐλεύθερος. Καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε
 πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι
 καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ
 προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

(Κολοσ. Γ' 18 -- Δ' 1).

(α) Γ' 18 Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς
 19 ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖ-
 (β) 20 κας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. Τὰ τέκνα
 ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα· τοῦτο γάρ
 21 ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. Οἱ πατέρες μὴ ἐρε-
 (γ) 22 θίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. Οἱ δού-
 οι ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυ-
 ρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδολίαις, ὡς ἀνθρωπά-
 ρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότητι καρδίας, φοβούμενοι
 23 τὸν Θεόν. καὶ πᾶν ὅτι ἐάν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς
 ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις,
 24 εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀντα-
 25 πόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ γὰρ Κυρίῳ Χρι-
 στῷ δουλεύετε· ὁ δὲ ἀδικῶν κομιεῖται ὁ ἡδί-
 κησε, καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία.

Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς Δ' 1
 δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε
 Κύριον ἐν οὐρανοῖς.

Δ. Ὁ χριστιανὸς ἀπέναντι τῆς κοινωνίας.

(Α' Πέτρου Β' 13—20.)

ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ Β' 13(α)
 τὸν Κύριον, εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε 14
 ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκη-
 σιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ὅτι 15
 οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγαθοποιούν-
 τας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·
 ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες 16
 τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δούλοι
 Θεοῦ. πάντας τιμῆσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγα- 17(β)
 πᾶτε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.
 Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς 18(γ)
 δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέ-
 σιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ 19
 διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας, πάσχων
 ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ 20
 κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποι-
 οῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις
 παρὰ Θεῶ.

('Ρωμ. ΙΓ' 1 — 8).

- (α)ΙΓ' Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι
- 2 εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες
- 3 ἑαυτοῖς κρῖμα λήφονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ
- 4 γὰρ διάκονός ἐστὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν εἰς ὀργήν,
- 5 ἔκδικος τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ καὶ
- (β)6 διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο
- 7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν
- 8 τὴν τιμὴν. μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.

6. Ἡ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή.

- (α)1 Παῦλος, δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ' οἶκόν

σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ 3
πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνεΐαν σου 4(β)
ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου
τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν 5
Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ὅπως 6
ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν
ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χρι-
στον Ἰησοῦν. χάριν γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ 7
παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα
τῶν ἁγίων ἀναπέπαιται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. Διό, 8(γ)
πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν
σοι τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρα-
καλῶ· τοιοῦτος ὢν, ὡς Παῦλος πρεσβύτερος, νυνὶ 9
δὲ καὶ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρακαλῶ σε 10
περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δε- 11
σμοῖς μου, Ὁνήσιμον, τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον,
νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ἀνέπεμψα·
σὺ δὲ αὐτόν, τοῦτ' ἔστι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, 12
προσλαβοῦ· ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἑμαυτόν κατ- 13
έχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ διακονῆμι ἐν τοῖς δεσμοῖς
τοῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν 14
ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ
ἀγαθὸν σου ἦ, ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα γὰρ 15
διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐ-
τὸν ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, 16
ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πρόσω δὲ μᾶλ-
λον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ! εἰ οὖν με 17
ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. εἰ δέ 18

Περικοπαὶ ἐκ τῶν Πράξ. καὶ Ἐπιστ. τῶν Ἀποστ. 3

τι ἠδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγει.

19 ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποτίσω
 ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφεί-

20 λεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ
 ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Κυρίῳ.

(δ)21 Πειποθῶς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς

22 ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοί-
 μαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προ-
 σευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

(ε)23 Ἀσπάζεται σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός

24 μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος,
 Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.

25 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν· ἀμήν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

II. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ

Α'. ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Συγγραφεύς.—Συγγραφεύς τοῦ βιβλίου τῶν «*Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*» εἶναι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Ἐκτὸς τῆς περὶ τούτου μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας, μικρά τις παρατήρησις καὶ παραλληλισμὸς τοῦ ὕφους, τῆς γλώσσης καὶ τῆς καθόλου πλοκῆς τοῦ λόγου τῶν «*Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*» πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ δεικνύουσιν ὅτι καὶ τὰ δύο ταῦτα θεόπνευστα βιβλία ἔχουσι μεγίστας ὁμοιότητας, αἱ ὁποῖαι προδίδουσιν ὅτι κοινὸς εἶναι ὁ συγγραφεύς ἀμφοτέρων.

Σκοπός.—Ὁ ἱερός Λουκᾶς καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὰς «*Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*» ἀφιερῶν πρὸς τινα Θεόφιλον, διαπρεπῆ κατέχοντα θέσιν ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ, πιθανῶς δὲ διδαχθέντα τὸν χριστιανισμὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λουκᾶ.

Καὶ ἐν μὲν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐξέθεσε πρὸς τὸν Θεόφιλον τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος μέχρι τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως Αὐτοῦ (πρβλ. Πράξ. Α' 1—3)· ἡδὴ δὲ διὰ τῶν «*Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*» θέλει νὰ κάμῃ γνωστοὺς εἰς αὐτὸν τοὺς σπουδαιότερους ἀγῶνας καὶ τὰ ἔργα τῶν ἐπισημοτέρων Ἀποστόλων, δι' ὧν ἐθεμελιώθη καὶ ἐξηπλώθη ἡ Ἐκκλησία.

Περιεχόμενον.—Πρὸς τοῦτο ἀρχίζει τὸ βιβλίον του μὲ αὐτὴν τὴν ἴδρυσιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὁμιλεῖ περὶ

τῆς ἑξαπλώσεως αὐτῆς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τῶν ἐκ ταύτης διωγμῶν καὶ ἐνδιατρίβει κατόπιν κυρίως εἰς τὸ ἔργον τῶν δύο μεγάλων τοῦ χριστιανισμοῦ Ἀποστόλων, τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου· σταματᾷ δὲ τὴν ἑξιστόρησίν του μέχρι τῆς πρώτης ἐν Ῥώμῃ φυλακίσεως τοῦ Παύλου (62 μ. Χ.). Τοιοῦτοτρόπως, μὲ τὴν ἰδιόζουσαν εἰς τὸν θεόπνευστον τοῦτον συγγραφέα χάριν καὶ σαφήνειαν, ἐκτίθεται πῶς ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν ἡ Ἐκκλησία ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς Ἀσίας μέχρι τῆς Ῥώμης καὶ παρίσταται ζωντανώτατα ὅτι ὁ χριστιανισμός, διαδοθεὶς καὶ ἐπικρατήσας παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας συνήντησε, δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἔργον θεῖον.

Χρόνος καὶ γλῶσσα. — Τὸ ἱερὸν βιβλίον συνεγράφη μετὰ τὸ 70 μ. Χ. εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν Ἀλεξανδρευτικὴν, δηλαδὴ τὴν παρεφθαρμένως τότε λαλουμένην Ἑλληνικὴν, εἰς ἣν ἐγράφη καὶ ἅπασα ἡ Καινὴ Διαθήκη πλὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου.

1. Ἰδρῦσις, ζωὴ καὶ δρᾶσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

α'.

(Πράξ. Β' 1 — 24 καὶ 32 — 41)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι χρονικῶς = ἐνῶ συνεπληροῦτο ἡ — ὁμοθυμαδὸν (ὁμό-θυμος) = ὁμοψύχως, μὲ μιὰ ψυχὴ. — ἐπὶ τὸ αὐτό· ἐννοεῖται: οἶκημα = εἰς τὸ αὐτὸ οἶκημα· τοῦτο ἦτο τὸ ὑπερφῶν χριστιανικοῦ τινος οἴκου ἐν Ἱεροσολύμοις. — φέρομαι· ἐνταῦθα = ἐπιπίπτω, ἐπέρχομαι. — ἐκάθισε· ἡ πυρίνη γλῶσσα. — ἐπλήσθησαν· ἀόρ. παθ. τοῦ πίμπλημι = ἐπληρώθησαν, ἔγεμίσθησαν. —

ἀποφθέγγομαι = ὁμιλῶ, ἐκφράζομαι (κυρίως ἐπὶ διδασκαλίας). — τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· ἐννοεῖται: ὄντων τροπικῶς = τῆς ὑψηλίου. — συνεχύθη· παθ. ἀόρ. τοῦ συγχέω (καὶ συγχύνω) = χύνω ὄμοῦ, ἀνακατώνω, ταράττω, ἐκπλήττομαι, ὡς ἐνταῦθα. — ἐξίσταμαι = ἐκπλήττομαι. — τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; τοῦτο = τὸ συμβαῖνον, τὸ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐλάλουν ξέναις γλώσσαις = σὰν τί νὰ εἶναι αὐτός; — γλεῦκος (τό) = ὁ μούστος· μεστοῦμα γλεῦκους = γεμίζομαι ἀπὸ μούστον, μεθύσκομαι. — ἐπαίρω = σηκώνω ἐπάνω, ὑψώνω. — ἐνωτίζομαι (ἐν— οὖς, ὠτός) = ἀκούω, βάζω ἔς ταῦτά μου, ἀκούω προσεκτικά. — ὑπολαμβάνω = νομίζω. — τοῦτο· τὸ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐλάλουν ἐτέραις γλώσσαις. — πᾶσα σὰρξ = πᾶς ἄνθρωπος. — δράσεις = αἱ ὀπτασίαι (ἐπὶ θείων καὶ ὑπερφυσικῶν ἀντικειμένων). — τέρας = σημεῖον· πάντοτε σχεδὸν αἱ λέξεις αὗται συναντῶνται ὄμοῦ = πράγματα παράδοξα, πᾶν τὸ παρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τελούμενον, τὸ θαῦμα. — ἀτμῖς — ἴδος = ὁ ἀτμός, ἡ ἀναθυμίασις· ἀτμῖς καπνοῦ = στήλη καπνοῦ. — ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· συχνάκις παρὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης. ἀντί: ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. — οἷς ἐποίησε· καθ' ἕλξιν ἀντί: ἄ... — ἐκδοτος = ὁ παραδεδομένος εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐχθρῶν του. — προσπήξαντες· ἐν: ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. — ὠδὴν — ἵνος = ὁ πόνος τοῦ τοκετοῦ, ὁ σφοδρὸς πόνος· ὡδῖνες θανάτου = οἱ πόνοι τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος· λύειν τὰς ὡδῖνας τοῦ θανάτου = ἀνιστᾶν τινα ἐκ νεκρῶν. — μάρτυς = ὁ βεβαιῶν περὶ τινος, ὁ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως βεβαιῶν τι. — ὑψωθεῖς = εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναληφθεῖς. — τῇ δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ· ἐννοεῖται: χειρὶ = διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐνταῦθα ἡ δεξιὰ εἶναι σύμβολον τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. — ἐπαγγελία = ὑπόσχεσις. — τοῦτο ὃ ἐννοεῖ οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ τὰς θαυμασίας αὐτοῦ ἐνεργείας δηλ. τὰς γλώσσας πυρός, τὸ λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις. — ὑποπόδιον = τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας σκαμνίον· τι φέροναι τινὰ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν = παραδίδειν εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, ὑπο-

τάσειν τινὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ.—πᾶς οἶκος· ἐνταῦθα=πᾶσα οἰκογένεια Ἰσραηλιτικὴ, ἐπομένως = πᾶς Ἰσραηλίτης.—κατενύγησαν· παθ. ἀόρ. β'. τοῦ κατανύσσομαι=αἰσθάνομαι συντριβὴν τῆς καρδίας, ἔρχομαι εἰς κατάνυξιν.—εἰς ἄφεισιν· δηλοῖ τὸν σκοπὸν = διὰ τὴν συγχωρηθῶσιν αἵμαρταί. —τοῖς εἰς μακρὰν=τοῖς οὖσιν εἰς μακρινοὺς τόπους.—διαμαρτύρομαι=ἐξορκίζω τινά, ἱκετεύω.—παρακαλῶ· ἐνταῦθα = παροτρύνω, προτρέπω. —σκολιὸς = στραβός (ὄχι ἴσος), δόλιος, πανούργος, διεστραμμένος. —προσετέθησαν· ἐννοεῖται : τῆ ἐκ κ λ η σ ί α.

II. Πραγματικά.

Πεντηκοστὴ ἦτο μία ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων Ἰουδαϊκῶν ἑορτῶν, αἵτινες ἦσαν ἡ τοῦ Πάσχα, ἡ τῆς Σκηνοπηγίας καὶ ἡ τῆς Πεντηκοστῆς· ἐωρτάζετο μετὰ πολλῆς λαμπρότητος τὴν 50ὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέραν, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἐπὶ τοῦ Σινᾶ δοθέντος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Νόμου, βραδύτερον δὲ καὶ εἰς εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ θερισμοῦ, καλουμένη καὶ ἑορτὴ τοῦ θερισμοῦ. — ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους· οἱ ἀνὰ τὴν ὑψήλιον διεσκορπισμένοι, ὡς καὶ σήμερον, χάριν τοῦ ἐμπορίου εὐλαβεῖς Ἰουδαῖοι, πλουτοῦντες ἐν τῇ ξένη, περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου των ἐγκαθίσταντο ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτῶν πόλει Ἱερουσαλήμ, ἵνα ἐν αὐτῇ ἀποθάνωσι· τοιοῦτοι πάμπολλοι Ἰουδαῖοι ἦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. στίχ. 8—11).—Γαλιλαῖοι· οἱ γνωστοὶ ἐκ τῆς ἰδιαζούσης πῶς διαλέκτου τῆς Γαλιλαίας· εἶναι εἰρημένον μετὰ τινος περιφρονήσεως. — Πάρθοι καὶ Μηδοὶ εἶναι Ἰουδαῖοι γεννηθέντες ἐν Παρθίᾳ ἢ Μηδίᾳ ὑπὸ γονέων Ἰουδαίων, ἐγκατεστημένων ἐκεῖ χάριν τοῦ ἐμπορίου, λαλοῦντες συνεπῶς ἐκτὸς τῆς μητρικῆς Ἰουδαϊκῆς γλώσσης καὶ τὴν γλώσσαν τὴν Παρθικὴν κλπ., δηλαδὴ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν. — Ἐλαμῆται=οἱ κάται-

κοι τῆς Ἐλάμ (παρ' Ἑλλησιν «Ἐλυμαῖδος»), χώρας πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀσσυρίας καὶ μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἐκτεινομένης· ταύτης ἐπιφανῆς πόλις ἦσαν τὰ Σοῦσα. — Πόντος· ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐν ἣ πάμπολλοι Ἰουδαῖοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι. — καὶ τὴν Ἀσίαν· οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀσία» περιλαμβάνουσι μόνον τὴν ὑπὸ ἀνθυπάτου Ἀσίαν, περιέχουσαν κυρίως τὴν Ἰωνίαν, Αἰολίδα καὶ Λυδίαν, ἧς πρωτεύουσα ἦν ἡ Ἐφεσος· ταύτην τὴν χώραν καλεῖ Ἀσίαν καὶ ὁ Στράβων. — τὰ μέρη τῆς Λιβύης = τὰς χώρας τῆς Λιβύης, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῆς Καρχηδόνας. — τῆς κατὰ Κυρήνην = τῆς πρὸς τὸ μέρος τῆς Κυρηναϊκῆς, χώρας ἀντιστοιχοῦσης περὶπου πρὸς τὴν σημερινὴν Τριπολίτιδα. — προσήλυτος (προσέρχομαι) = δ προσελκυσθεῖς· οἱ Ἑθνικοὶ οἱ ἀσπασθέντες τὸν Ἰουδαϊσμόν. — ὥρα τρίτη· οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς καὶ ἄλλοι ἀνατολικοὶ λαοί, ὑπελόγιζον τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἡσπ. μέχρι τῆς ἡσ. μ.μ. Ἡ 7 π.μ. = α' ὥρα καὶ ἐφεξῆς· τέσσαρες ὥραι ἦσαν ἐν κοινοτέρᾳ χρήσει· ἡ καθ' ἡμᾶς 9 π. μ. καλουμένη παρ' αὐτοῖς τρίτη ὥρα, ἡ 12ῃ τῆς μεσημβρίας = ἕκτη («ὥρα ἡ νῶσει ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο... Λουκ. κγ' 44), ἡ 3ῃ μ.μ. = ἐνάτη καὶ ἡ 6 μ.μ. = δωδεκάτη. — διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· (πρβλ. Ἰωήλ Β' 28)· ὁ Ἰωήλ, εἰς τῶν μικρῶν καλουμένων προφητῶν, ἔδρασε καὶ προεφήτευσεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ὀζίου τὸ 800 ὄν περίπου ἔτος π. Χ — ἐσχάταις ἡμέραις· διὰ μὲν τοὺς ζήσαντας πρὸ Χριστοῦ ἐσχαταὶ ἡμέραι εἶναι αἱ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος, διὰ δὲ τοὺς μετέπειτα ζῶντας αἱ τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας. — ἐπὶ τοὺς δούλους μου κλπ.· ἐννοεῖ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἐντελῶς ἀφωσιωμένους εἰς τὸν Θεὸν ἀνθρώπους. — αἷμα καὶ πῦρ κλπ.· ἐπεξηγεῖ τὰ τέρατα καὶ σημεῖα· διὰ τῶν λέξεων τούτων ἐκφράζονται διάφοροι θεομηνιαὶ μέλλουσαι νὰ ἐπέλθωσι τοῖς κακοῖς (αἷμα = θάνατοι καὶ φόνοι, πῦρ = καταστροφαὶ κλπ).

Κύριος = ὁ ἐξουσιαστής, ὁ ἀπόλυτος ἄρχων. — **Χριστὸς** = ἐκ τοῦ χρίω = ὁ κεχρισμένος μύρω ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐχρίοντο δὲ μύρω πρὸς βεβαίωσιν ὅτι εἶναι ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ προφῆται· ὁ Ἰησοῦς ἀνεδείχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὄντως Χριστός, δηλαδὴ ὁ ἐπισήμως κεχρισμένος, ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. — **δωρεὰ** = τὸ δῶρον, τὸ χάρισμα· λέγεται οὕτως ἢ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι μεταδίδεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους δωρεὰν καὶ ἐξ ἀπείρου ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ Πατρός. — **ὄσους ἂν προσκαλέσῃται**· διότι ὁ Θεός, γνωρίζων τίνες ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν ἀγαθὴν πρόθεσιν, προσκαλεῖ τούτους, διὰ διαφόρων μέσων, εἰς τὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν. — **προσειέθησαν· προὔπηρχον ἤδη πλεόν τῶν 500 χριστιανοί** (Α΄ Κορ. ΙΕ΄ 6.), οἵτινες μετὰ τῶν 3 χιλιάδων τῶν προστεθεισῶν· κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν.

β'

(αὐτόθ. Β΄ 42—47)

Ι. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἦσαν· οἱ ἀποτελοῦντες τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν. — **Προσκαρτερῶ** = ἐπιμένω καρτερῶς, διαρκῶς εἰς τι, ἀσχολοῦμαι διαρκῶς, ἀφοσιοῦμαι. — **κοινωνία· ἐνταῦθα** = ἡ συναναστροφή, ἡ στενὴ ἐπικοινωνία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἄλληλα. — **κλάσις τοῦ ἄρτου** = τὸ κόψιμον τοῦ ἄρτου, τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, καθ' ὃ ἐκλάτο ὁ μετουσιωθεὶς ἄρτος καὶ μετεδίδοτο εἰς τοὺς πιστούς. — **πολλά τε· ἀντὶ αἰτιολογικοῦ**: πολλὰ γάρ. — **τέρατα καὶ σημεῖα** (πρβλ. Πράξ. Β΄ 19). — **ὑπάρξεις** = τὰ ὑπάρχοντα, ἡ περιουσία. — **καθότι ἂν τις . . .** = κατὰ τὴν ἀνάγκην τὴν ἑποίαν εἶχεν ὁ καθείς. — **ἀφελότης** = ἡ ἀφελεια, ἡ ἀπλότης, τὸ ἄκακον. — **ἔχω χάριν πρὸς τινα** = ἀπολαύω ἐπιτιμήσεως, ἀγάπης παρά τινος.

II. Πραγματικά.

Ἐγένετο φόβος· δὲν ἐτρομοκρατήθησάν ἐκ δεισιδαίμωνός τινος φόβου οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ἀλλ' ἐπληρώθη ἡ καρδία αὐτῶν τοῦ ἡρέμου αἰσθήματος τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τῆς συναισθήσεως τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἣν καταφανῶς ἔβλεπον εἰς τὰ διὰ τῶν ποστόλων τελούμενα θαύματα.—πᾶσι· τοῖς χριστιανοῖς.—ἐν τῷ ἱερῷ· ἱερὸν εἶναι ὃ ἐν Ἱεροσολύμοις Ναὸς τῶν Ἰουδαίων, καταστραφεὶς βραδύτερον κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ Ἰτίου. — μετελάμβανον τροφῆς· μετὰ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας παρεκάθηντο οἱ χριστιανοὶ εἰς κοινὰ ἀδελφικὰ δεῖπνα, τὰς ἀγάπας, ἅτινα ἐπεσφράγιζεν ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν (αἰνοῦντες τὸν Θεόν· στίχ. 47).

(αὐτόθ. Δ' 32—37)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἰδιον=ἰδικόν του.—ἔλεγε=ἐθεώρει.—ἀποδίδωμι=πληρώνω τὸ ὀφειλόμενον.—μαρτύριον=ἡ μαρτυρία, ἡ βεβαίωσις· ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον=ἔδιδον τὴν βεβαίωσιν, διὰ τοῦ κηρύγματος ἐβεβαίουν. . . — χάρις τε=εὐλογία Θεοῦ καὶ ἡ ἐκ ταύτης πηγάζουσα ἀγάπη καὶ ὁμόνοια.—χωρίον=θέσις, τόπος, ἀγρός, κτῆμα, ὡς ἐνταῦθα.—παράκλησις=παρηγορία.

II. Πραγματικά.

Ἀπεδίδουν κλπ· οἶονεὶ ὡς ὀφειλὴν οἱ Ἀπόστολοι κατεῖχον τὴν γνῶσιν καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος ταύτην τὴν βεβαιότητα περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἧς αὐτόπται μάρτυρες ἦσαν, εἶχον τὴν ἡθικὴν ὑποχρέωσιν

νά μὴ τὴν κρατήσωσι κρυφῆν, ἀλλὰ νά τὴν διαδώσωσιν εἰς τὸν κόσμον. — τιθέναι παρὰ τοὺς πόδας τινός τι = θέτειν τι εἰς τοὺς πόδας τινός, θέτειν εἰς τὴν διάθεσίν τινος. — Ἰωσήσ· Δευίτης καταγόμενος ἐκ Κύπρου, ὁ γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Βαρναβάσ μαθητῆς τοῦ Κυρίου καὶ συνεργάτης τοῦ Παύλου προσφιλέης, πολλὰ μοχθήσας ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου. — Δευῖται = οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δευῖ· οὗτοι ὑπηρετοῦν τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐβοήθουν τοὺς ἱερεῖς κατὰ τὰς θυσίας, ἐδίδασκον τὸν λαόν, ἀποτελοῦντες οἰονεὶ τὸν κατώτερον κλῆρον τῶν Ἰουδαίων.

γ'.

(αὐτόθ. ζ' 1—10).

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Παραθεωροῦμαι = παραμελοῦμαι, παραβλέπομαι. — *διακονία* = ἡ ὑπηρεσία, ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐτοιμασίας καὶ παραθέσεως τοῦ φαγητοῦ, τῆς περιποιήσεως πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν, ὡς ἐνταῦθα. — *τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν* = ὄλος τοὺς μαθητάς. — οὐκ ἄρεστόν ἐστιν· τὸ κοινῶς λεγόμενον «δὲν πάει, δὲν στέκει». — *ἐπισκέψασθε ἀόρ. ἀ* τοῦ ἐπισκέπτομαι = παρατηρῶ, ἐκλέγω = ἐκλέξατε. — *μαρτυροῦμαι* = ἔχω τὴν (καλὴν) μαρτυρίαν τῶν ἄλλων, ἔχω ἀγαθὴν ὑπόληψιν, φημίζομαι *μαρτυρουμένους* = ἔχοντας ἀγαθὴν ὑπόληψιν, φήμην. — *καθίστημι* = στήνω, τοποθετῶ· *καθίστημι ἐπί τινος* = διορίζω εἰς ὑπηρεσίαν τινά. — *χρεία* = ἡ ἀνάγκη, ἡ ὑπηρεσία τῆς διανομῆς βοηθημάτων εἰς τὰς χήρας. — *προσκαρτερῶ*· πρβλ. σελ. 42. — *ἐπέθηκαν*· ὑποκ. οἱ Ἀπόστολοι. — *ὑπακούω* = ἀκούω ἐκ τοῦ πλησίον (ἐπὶ τῶν θυρωρῶν), πείθομαι, ὑποτάσσομαι. — *ὑπήκουσόν τῇ πίστει* = ἐπέθοντο εἰς τὴν πίστιν, ἐγίνοντο χριστιανοί. — *ἐν τῷ λαῷ* = μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. — *ἀνέστησαν* = ἐσηκώθησαν, ἠγέρθησαν

(μετά τινος ἐχθρικής διαθέσεως)... συζητοῦντες.—*ἰσχύω* = εἶμαι ἰσχυρός, δύναμαι, ἠμπορῶ.

II. Πραγματικά.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις εἶναι αἱ πρῶται ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἱεροσολύμοις. — *μαθηταί* ἐνταῦθα κατὰ παράλειψιν « τοῦ Κυρίου » = οἱ χριστιανοί. — *Ἑλληνισταί* = Ἰουδαῖοι Ἑλληνιστὶ ὁμιλοῦντες, ὡς καταγόμενοι ἐξ ἑλληνικῶν μερῶν. — *Ἑβραῖοι* = Ἰουδαῖοι Ἀραμαῖστὶ ὁμιλοῦντες, γεννηθέντες ἐν Παλαιστίνῃ, οἵτινες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ἦσαν πολυαριθμότεροι τῶν Ἑλληνιστῶν. — *τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ* = τὸ κήρυγμα, τὴν ἐργασίαν πρὸς διάδοσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἣτις ἦτο τὸ κύριον ἔργον τῶν Ἀποστόλων. — *σοφία* = σύνεσις. — *διακονία τοῦ λόγου* = ὑπηρεσία τοῦ κηρύγματος. — *προσήλυτος* πρβλ. σελ. 41. (Πράξ. Β' 10). — Ἐν τοῖς στίχοις 5 7 δεικνύεται σαφῶς ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας εἰς τὰ ὑπουργήματα παρὰ τῇ πρώτῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν συνελεύσει πάντων τῶν ἀδελφῶν οἱ Ἀπόστολοι θέτουσι τὰ ὑπὸ κρίσιν ζητήματα, οἱ δὲ πιστοὶ ἐκλέγουσι τοὺς ἀρίστους ἀκολουθεῖ παρουσίας τῶν ἐκλεγέντων ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες, προσευχηθέντες καὶ ἐπιθέτοντες ἐπ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας, χειροτονοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, δι' ὃ ἐξελέγησαν. — *ὑπήκουον* παρατατ. δηλῶν τὴν ἐπανάληψιν = συχνάκις συνέβαινε, ὥστε πολὺς λαὸς νά... — καὶ *δυνάμεως* ἐνταῦθα σημαίνει τὴν δύναμιν τοῦ θαύματος τὰ ποιεῖν, τὴν δύναμιν τοῦ νά τελῇ θαύματα. — *Συναγωγή* = ἡ συνάθροισις τῶν Ἰουδαίων πρὸς θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ συμπροσευχὴν ὁ τόπος (νάος ἢ οἰκοδόμημα) ἐν ᾧ ἐγίνοντο αἱ συναθροίσεις αὗται ἰδρύθησαν αἱ συναγωγαὶ κατὰ τὴν Βαβυλωνίον αἰχμηκλωσίαν (600 π. Χ.), ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Σωτῆρος πᾶσα σχεδὸν πόλις, ἐν ἣ διέμενον

Ἰουδαῖοι, εἶχε συναγωγὴν. — **Διβερτῖνοι** (*libertinus* = ἀπελεύθερος)· οὗτοι ἦσαν Ἰουδαῖοι καταγόμενοι ἐκ Ῥώμης, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι αἰχμαλωτισθέντες (πιθανῶς εἰς τὸν μετὰ Πομπηίου πόλεμον) ἀπήχθησαν εἰς Ῥώμην καὶ ἐγένοντο δούλοι· τούτων οἱ ἀπόγονοι, ἀπελεύθεροι γενόμενοι, ἐπέστρεψαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ συνεκρότησαν ἰδίαν συναγωγὴν, τὴν τῶν Διβερτίνων. — **Κυρηναῖοι καὶ Ἀλεξανδρεῖς**· Ἰουδαῖοι καταγόμενοι ἐκ Κυρήνης τῆς Αἰγύπτου (ἀρχαίας Πενταπόλεως, νῦν Τριπολίτιδος) καὶ ἐξ Ἀλεξανδρείας, ἔχοντες ἰδίας συναγωγὰς ἐν Ἱεροσολύμοις. — τῷ πνεύματι τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δι' οὗ φωτιζόμενος ἐλάλει.

δ'.

(αὐτόθ. ζ' 11—15, Ζ' 55—60, Η' 1—8 καὶ Θ' 31)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἵποβάλλω = βάλλω ὑποκάτω, παρακινῶ κρυφίως. — βλάσφημος = ὁ ἀσεβής (ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν θεῶν), ὕβριστικός· — εἰς Μωϋσῆν = ἐναντίον τοῦ Μωϋσέως. — συγκινῶ = κινῶ ὁμοῦ, ἐρεθίζω, διεγείρω, ἐξεγείρω εἰς στάσιν. — ἐπιστάντες· ὁ λαὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι· τὸ ῥῆμα ἐκφράζει ἐχθρικὴν διάθεσιν. — ἴστημι μάρτυρας = βάζω μάρτυρας, φέρω μάρτυρας. — καταλύω = καταστρέφω, ἀφανίζω, ὡς ἐνταῦθα. — ἀλλάξει = θὰ μεταβάλῃ. — ἀτενίζω = προσηλώνω τὸ βλέμμα μου εἰς τι. — θεωρῶ ἐνταῦθα = θεῶμαι, βλέπω. — συνέχω = συγκρατῶ, στερεώνω, κλείω, ὡς ἐνταῦθα. — ὁμοθυμαδόν = ὁμοψύχως· τὸ κοινὸν «μὲ μιὰ ψυχὴ» (πρβλ. σελ. 38 καὶ Πράξ. Β' 2). — ἀποτίθεμαι = βγάζω ἀπ' ἐπάνω μου, ἐκδύομαι. — ἱμάτιον = τὸ ἐξωτερικὸν ἰδίᾳ φόρεμα· ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας = ἐκδυθέντες τὰ ἱμάτια τὰ ἔθεσαν πλησίον. — ἐπικαλούμενον· ἐννοεῖται: τοῦ Ἰησοῦ = ζητοῦντα τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰησοῦ, προσευχόμενον

πρὸς τὸν Ἰησοῦν. — τίθημι τὰ γόνατα = γονυπετῶ, γονατίζω. — ἴστημί τινι τὴν ἁμαρτίαν = λογαριάζω, καταλογίζω εἰς τινα τὴν ἁμαρτίαν. — συνευδοκῶ = ἐκφράζω μὲ ἄλλους τὴν εὐχαριστησίην μου, ἐγκρίνω καὶ ἐγὼ τι συνευδοκῶ τῇ ἀναίρεσει = μὲ εὐχαριστησίην μου ἐγκρίνω τὸν φόνον. — ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν = ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. — χώρα = οἱ ἄγροί, αἱ κῶμαι, ὡς ἐνταῦθα. — συγκομίζω = φέρω μαζί, κηδεύω, θάπτω. — κοπετός (κόπτομαι) = τὸ κτύπημα τοῦ στήθους ἀπὸ ὑπερβολικῆν λύπην, ὁ θρηνηστικὸν ποιεῖν κοπετὸν ἐπὶ τινι = θρηνεῖν τινα. — λυμαίνομαι = βλάπτω. — κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος = εἰσερχόμενος σὲ κάθε σπίτι· δεικνύει τὸν ἀπηνῆ διωγμὸν ὃν ὁ Παῦλος ἔκαμεν εἰς τοὺς χριστιανούς. — οἱ μὲν οὖν πάντες οἱ χριστιανοὶ καὶ δὴ οἱ διάκονοι (πρβλ. κεφ. Η', στίχ. 1) — διήλθον· διαφόρους τόπους. — εὐαγγελίζομαι = φέρω χαροποιὴν ἀγγελίαν· ἐν δὲ τῇ Καινῇ Διαθήκῃ: τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας τοῦ κόσμου· ὅθεν εὐαγγελίζομαι τὸν λόγον = κηρύττω τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, κηρύττω τὸν Χριστόν. — προσέχω τινί· ἐννοεῖται: τὸν νοῦν = προσηλώνων τὸν νοῦν μου εἰς τι, δίδω προσοχήν, δίδω πίστιν, ὡς ἐνταῦθα. — ἐν τῷ ἀκούειν· δηλοῖ τὸν χρόνον = ἐνῷ ἤκουον, ἀκούοντες (οἱ ὄχλοι) τὰ λεγόμενα. — τὰ σημεῖα = τὰ θαύματα.

II. Πραγματικά.

Πρεσβύτεροι = οἱ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, γέροντες, σεβάσμιοι. Ἐτιμῶντο ἀνέκαθεν παρ' Ἑβραίους, ἀποτελέσαντες βραδύτερον μετὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων τὸ **Συνέδριον**, ἦτοι τὸ μέγιστον συμβούλιον τῶν Ἰουδαίων, συσταθὲν πιθανῶς 150 ἔτη π. Χ. καὶ διακρινόμενον εἰς τὰ Ἐπαρχιακὰ καί εἰς τὸ **Μέγα**, τὸ ἔδρευον ἐν Ἱεροσολύμοις· τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐξ 71 συνέδρων, συνεδρίαζεν ἐν τῷ ναῷ καὶ ἦτο οἶονεὶ ὁ Ἄρειος Πάγος τῶν Ἑβραίων,

ἐποπτεῦον τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἔθνικα ζητήματα· ἴτο προσέτι τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, δικάζον καὶ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὕτη τοῦ ἀφηρέθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τρία ἔτη πρὸ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Σωτήρος. — *συνήρπασαν* — διὰ τῆς βίας ἔσυρον εἰς τὸ συνέδριον. — *τόπος ὁ ἅγιος* — ὁ Ναός, ἐν ᾧ συνεδρίαζον· διὰ τοῦτο κατωτέρω (στίχ. 14) λέγει: τὸν τόπον τοῦτον· — καὶ τοῦ νόμου — τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου· τὸ αὐτὸ λέγει κατωτέρω (στίχ. 14) διὰ τοῦ : τὰ ἔθνη. — *Ναζωραῖος*· περιφρονητικῶς ἔχει λεχθῆ. — *οἱ καθεζόμενοι κλπ.* = οἱ σύεδροι. — ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου· κάποια γλυκύτης καὶ γαλήνη εἶχε διαχυθῆ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Στεφάνου ἐκ τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο διότι ἔμελλε καὶ ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων νὰ κηρύξη μετὰ παρρησίας τὸν Χριστόν. (Κεφ. Ζ' 55· ἴδε ὑποσημείωσιν(1) ἐν σελ. 12). — *δόξαν Θεοῦ* = ἡ λάμψις, ἡ λαμπρότης, τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ. — *ἐστῶτα*· ἡ συνήθης φράσις εἶναι: ὁ Ἰησοῦς καθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός· ἐπίτηδες ἐνταῦθα ἔθεσεν ἐστῶτα, ἵνα δείξῃ σίονεϊ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐγερθῆ ἐκ τοῦ θρόνου του, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα ἐνισχύσῃ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τὸν Στέφανον, ἀφ' ἐτέρου ἵνα δεχθῆ τὸ πνεῦμά του (Blasse). — *υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*· λέγεται περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις, μολονότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Θεός), κατεδέχθη διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου νὰ γίνῃ υἱὸς ἀνθρώπου (τῆς Θεοτόκου). — *κράξαντες συνέσχον*· φανερώνουσιν τὴν ἀγανάκτησιν τὴν ὁποίαν προξένησαν εἰς τὸ συνέδριον οἱ λόγοι τοῦ Στεφάνου. — *ᾤρμησαν... καὶ ἐκβαλόντες...* ἐλιθοβόλουν· δὲν ἀνέμενον νὰ ἐκδοθῆ ἡ ἀπόφασις τοῦ συνεδρίου, ἀλλὰ δι' ὀχλαγωγίας ἔσυρον τὸν Στέφανον ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἐλιθοβόλουν. — *ἐκοιμήθη*· δεικνύει τὸν θάνατον τοῦ δικαίου, ὅστις εἶναι πράγματι γλυκὺς τις καὶ ἐλαφρὸς ὕπνος, μέλλων νὰ διακοπῆ κατὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. — *ἐγένετο...* διωγμός· ἦτο φυσικὸν ἐπακολούθημα τῆς λύσεως καὶ τοῦ φανατισμοῦ τοῦ ἐκμανέντος ἐκ τοῦ

λιθοβολισμοῦ τοῦ Στεφάνου Ἰουδαϊκοῦ ὄχλου. — κατὰ τὰς
 χώρας· διότι οἱ χριστιανοὶ ἦσαν ἀσφαλέστεροι μένοντες
 εἰς ἀσήμους κώμας, ὅπου δὲν ὑπῆρχον πρεσβύτεροι καὶ
 γραμματεῖς. — σύρων· ἐκ τῶν οἰκῶν τῶν φανερώνεται ἀρ-
 κετὰ διὰ τοῦ σύρων ἢ τραχύτης, μεθ' ἧς ὁ Σαῦλος
 ἐνήργει τὸν διωγμὸν. — κατελθὼν· ἐκ τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας.
 — πόλις Σαμαρείας εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Σαμα-
 ρείας Σεβάστεια, ἣτις, καλουμένη πρὶν Σαμάρεια καὶ
 ἐπανειλημμένως κατὰ διαφόρους πολέμους καταστραφεῖσα,
 ἀνψικοδομήθη ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου (40 π. Χ.) καὶ
 ἐκλήθη πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου (= Σεβαστοῦ) Σεβά-
 στεια. — πνεύματα ἀκάθαρτα = ἡθικῶς ἀκάθαρτα,
 πονηρά, κακὰ πνεύματα, ἐνοχλοῦντα, κατὰ θείαν παρα-
 χώρησιν, τοὺς ἀνθρώπους (πρβλ. θεραπεία τῶν δαι-
 μονιζομένων ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ). — χαρὰ μεγάλη·
 διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ παρηγορίαν, τὴν ὅποιαν ἔφερε τὸ
 κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ διὰ τὰ τελούμενα θαύματα.

2. Τὰ κατὰ τὸν Παῦλον.

α'.

(αὐτόθ. Θ' 1—30)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἐμπνέω = εἰσπνέω, μεταφορικῶς = ἀποπνέω, ἐμποροῦ-
 μαί. — τῆς ὁδοῦ· τῆς χριστιανικῆς· τῆς ὁδοῦ ὄντα = ὄντας
 ὁπαδοὺς· τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὄντας χριστιανούς·
 τῆς ὁδοῦ· γεν. κατηγορημ. προσδιορίζουσα τὸ «ὄντας».
 — ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, σημαίνει τὸν
 χρόνον = ἐνῶ ἐπορεύετο. — ἐγένετο· συχνάκις ἀπαντᾷ ἐν τῇ
 Καινῇ Διαθήκῃ ἢ λέξις, ἢ μετὰ τοῦ «καὶ», = συνέβη·

Περικοπαὶ ἐκ τῶν Πράξ. καὶ Ἐπιστολῶν Ἀποστ.

4

τίθεται δ' ἵνα παραστήσῃ τὰ πράγματα ζωντανώτερα. — περιαστράπτω = ἀστράπτω περίξ τινός, περικυκλώνω μὲ λάμπιν, μὲ ἀστραπήν. — λαληθήσεται ἀπροσώπως· δεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει προνοήσῃ περὶ ἐκείνων τὰ ὅποια ἐν τῇ Διαμασκή μετὰ ταῦτα ἔμελλον νὰ συμβῶσιν. — ἐνεός = ἐκπεπληγμένος, ἔκθαμβος. — ἀκούοντες — θεωροῦντες· αἰτιολογικαὶ μετοχαί. — ἀνεωγμένων· μετοχὴ ἐναντιωματικῆ. — χειραγωγῶ = ὀδηγῶ τινὰ κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρός. — μαθητῆς = χριστιανός (πρβλ. Πράξ. 5' 1). — ἐν δράματι = δι' ὀράματος φανερωθεῖς. Ὁ ρ α μ α (πρβλ. ὀ ρ α σ ι ς σελ. 39 καὶ Πράξ. Β' 17) = τὸ ὀραθέν, ἡ ὀπτασία, ἰδίᾳ ἐπὶ ὑπερφυσικῶν καὶ θαυμασιῶν ἀντικειμένων· ὀραμα βλέπει ὁ ἐν ἐγρηγόρσει διατελῶν ἄνθρωπος. — ἰδοὺ ἐγώ· ἰσοδύναμον τῷ παρ' ἡμῖν· εἰς τὰς διαταγὰς σου. — ῥύμη = ἡ στενὴ ὁδός, ἡ στενωπός. — ἰδοὺ προσεύχεται· τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὀμιλεῖ εἰς τὸν Ἄνανιαν ὁ Κύριος. — ὅσα· ἀντί· ὁ πόσα... — τοῖς ἁγίοις σου = τοῖς μαθηταῖς σου, τοῖς χριστιανοῖς σου· ἅγιοι λέγονται οἱ χριστιανοί, διότι ἅγιος, ἅμωμος εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεώς των, ἅγιος πρέπει νὰ εἶναι ὁ βίος των καὶ ἡ ἀγιότης, δηλαδὴ ἡ ἠθικὴ τελειότης, πρέπει νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ βίου των. — δῆσαι = νὰ δέσῃ, νὰ συλλάβῃ καὶ ὀδηγήσῃ εἰς τὰς φυλακάς. — ἐπικαλοῦμαι τὸ ὄνομά τινος = καλῶ εἰς βοήθειαν τὸ ὄνομά τινος, ἐπικαλοῦμαι τινὰ, λατρεύω, σέβομαι τινὰ. — σκεῦος = τὸ πρὸς ἐργασίαν τινὰ χρεῖωδες, τὸ δοχεῖον· τροπικῶς = τὸ σῶμα ἡμῶν, ὁ ἄνθρωπος· σκεῦος ἐκλογῆς = ὄργανον τῆς ἐκλογῆς μου, ἐκλεκτόν μου ὄργανον. — τοῦ βαστάσαι· τελικὸν ἀπορέμφ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ· σ κ ε ὕ ο ς ἐ κ λ ο γ ῆ ς· β α σ τ ᾶ ζ ω = σηκώνω, φορτώνομαι, φέρω· β α σ τ ᾶ ζ ω τὸ ὄνομά τινος = σηκώνω ἐπάνω μου, φέρω τὸ ὄνομα, κηρύττω τινὰ. — Ἰησοῦς· ἐπεξηγεῖ τό· ὁ Κύριος. — πλησθῆς· παθ. ἀβρ. τοῦ π λ ἰ μ π λ η μ ἰ = γεμισθῆς, λάβῃς ἀφθόνως. — λεπίς — ἰδος = ἡ φλοιός, τὸ λέπι. — ἐνισχύω· ἐνταῦθα ἀμεταβάτως = ἐνδυναμοῦμαι. — ἐγέ-

νετο ... μετὰ τῶν μαθητῶν = συνανεστράφη, ἔμεινε
 μὲ τοὺς μαθητάς. — ἐξίσταντο (πρβλ. σελ. 39 καὶ Πράξ.
 Β' 12). — πορθῶ = κυριεύω, καταστρέφω, ἀφανίζω, κατα-
 διώκω. — τὸ ὄνομα τοῦτο· τοῦ Χριστοῦ. — εἰς τοῦτο ση-
 μαίνει τὸν σκοπὸν καὶ ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης
 προτάσεως «ἵνα δεδεμένους ... ἀγάγη». — συνέχυνε· πα-
 ρατατ. τοῦ συγχύνω (συγχέω) = ἐτάραττεν, ἐξέπληττεν,
 ἔβαζεν εἰς σύγχυσιν — συμβιβάζω = συνάπτω, συναρμο-
 λογῶ (ἐνταῦθα τὰς ἀποδείξεις· ἔθεν·) = ἀποδεικνύω,
 ὡς ἐνταῦθα. — ἐπληροῦντο· πρβλ. σελ. 38 καὶ Πράξ. Β' 1
 = ἀφοῦ περνοῦσαν ἀρκεταὶ ἡμέραι. — συμβουλευομαι =
 συσκέπτομαι, ἀποφασίζω ἐν συμβουλῇ. — παρατηρῶ =
 κυττῶ μὲ προσοχὴν, παραμονεύω, παραφυλάττω, ὡς ἐν-
 ταῦθα. — ἡμέρας-νυκτός· γενικαὶ χρονικαὶ — καθῆκαν·
 ἀόρ. α' τοῦ καθίημι = κατεβίβασαν. — χαλάω — ῶ = χα-
 λαρώνω, κρεμῶ, καταβιβάζω, ὡς ἐνταῦθα. — κολλῶμαί τινα
 = συνάπτω σχέσεις μὲ τινα, προσκολλῶμαι εἰς τινα. —
 ἐπιλαβόμενος· ἀόρ. β' τοῦ ἐπιλαμβάνομαι = πιάσας
 ἀπὸ τὸ χέρι, παραλαβών. — εἶδε· ὁ Παῦλος. — ἐλάλησεν·
 ὁ Κύριος. — παρρησιάζομαι = ὁμιλῶ μετὰ παρρησίας, μετὰ
 θάρρους· ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι = μετὰ θάρρους
 ἐκήρυξε τὸ ὄνομα. — Ἑλληνιστάς· πρβλ. σελ. 45 καὶ Πράξ.
 Γ' 1. — ἐπιγινόντες = ἐννοήσαντες, μαθόντες. — κατήγαγον
 = ὠδήγησαν πρὸς τὴν θάλασσαν (ἐκ τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας
 εἰς τὴν παραθαλασσίαν Καισάρειαν).

II. Πραγματικά.

Περὶ τοῦ Σαύλου πρβλ. σελ. 63—65. — τὴν ἑλλην
 περικοπήν πρβλ. Πράξ. κεφ. ΚΖ' 10 — 19, ὅπου αὐτὸς
 ὁ Παῦλος διηγείται εἰς τὸν βασιλέα Ἀγρίππαν τὰ τῆς
 ἐπιστροφῆς του. — τῷ ἀρχιερεῖ· ἀρχιερεὺς τοῦ ἔτους ἐκεί-
 νου (34 μ. Χ.) εἶναι ὁ Καϊάφας, ὁ γνωστὸς ἐκ τῆς σταυρώ-
 σεως τοῦ Κυρίου. — ἐπιστολάς· συστατικὰς πρὸς τοὺς προΐ-

σταμένους τῶν συναγωγῶν, τοὺς ἀρχισυναγώγους, ἵνα βοηθήσωσι τὸν Σαῦλον ἐν τῷ διωγμῷ. — συναγωγαί· προβλ. σελ. 45. — Δαμασκός· ἐπίσημος μητρόπολις τῆς Συρίας κειμένη παρὰ τῷ ποταμῷ Βαράδῳ· ὑποκύψασα εἰς τοὺς Βαβυλωνίους, Πέρσας, Μακεδόνας, Ῥωμαίους, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου ἐτέλει ὑπὸ τὸν βασιλέα τῆς Πετραίας Ἀραβίας Ἀρέταν, κατῴκειτο δ' ὑπὸ παμπόλλων Ἰουδαίων (διὰ τοῦτο ὑπήρχον ἐν αὐτῇ καὶ πολλαὶ συναγωγαί). Περιελθοῦσα ἀπὸ τοῦ 15' αἰῶνος εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, νῦν εἶναι μία τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ὠραιότερων ἀνατολικῶν πόλεων, ἀριθμοῦσα ὑπὲρ τὰς 150 χιλιάδας κατοίκων· ἐν αὐτῇ σφύζεται ἀκόμη ὁδὸς καλουμένη εὐθεΐα ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πύλης διασχίζουσα τὴν πόλιν· ἴσως εἶναι ἢ ἐν στίχῳ 11 ἀναφερομένη. — φῶς = θεία τις λάμψις ἀστραπή τῆς θείας μεγαλειότητος περιέβαλε τὸν Παῦλον. — πεσῶν ἐπὶ τὴν γῆν· διότι δὲν ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸ θεῖον φῶς. — εἰς τὴν πόλιν· τὴν Δαμασκόν· δὲν τὴν ὀρίζει, διότι τὸ δράμα ἔλαβε χώραν πλησίον τῆς Δαμασκοῦ. — οὐκ ἔφαγεν κλπ.· εἰς ἔνδειξιν βαθυτάτης θλίψεως καὶ μετανόιας, δι' ὅσα κακὰ εἶχε διαπράξῃ, ἐκ τυφλοῦ ζήλου, κατὰ τῶν χριστιανῶν. — ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα· ὁ Παῦλος κατέλυσε εἰς τὸν οἶκον ἀγαθοῦ τινος συμπατριώτου του, τοῦ Ἰούδα. — προσεύχεται· μετανῶν καὶ ζητῶν τὴν συγγνώμην τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ (στίχ. 13). Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σαύλου ἐνέπνεε τὸν τρόπον εἰς τοὺς χριστιανούς· διὰ τοῦτο, φαίνεται, οἱ χριστιανοὶ τῆς Δαμασκοῦ εἶχον ἐγκαίρως πληροφορηθῆ ὅτι ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν τῶν ὁ διώκτης Σαῦλος (στίχ. 14). — σκεῦος ἐκλογῆς· ὁ θερμὸς ζήλος, ἢ μεγάλη διάνοια, τὸ ἀκαταπόνητον καὶ ἢ ἀφοσίωσις τοῦ Παύλου πρὸς τὸν Θεὸν ἦσαν βεβαίως ἀρκετὰ ἐφόδια, ὥστε ὁ Σωτὴρ νὰ τὸν ἐκλέξῃ πρὸς διάδοσιν τοῦ κηρύγματος Του. — ἐνώπιον ἔθνῶν κλπ.· ὁ μετέπειτα βίος καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἀγῶνες τοῦ Παύλου ἐπραγματοποίησαν ὅσα εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Ἀνανίαν. — ἐπιθῆεις τὰς χεῖρας· ἀνέκαθεν καὶ νῦν παρὰ τῇ Ἐκ-

κλησία ἡμῶν (ἐν τοῖς μυστηρίοις) ἢ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν σημεῖον τῆς μεταδόσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. — ὅτι οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων σταυρωθεὶς. — ὁ Χριστός· πρβλ. σελ. 42 καὶ Πράξ. Β' 36). — τὰς πύλας· διότι ἡ Δαμασκὸς περιεβάλλετο ὑπὸ τείχους. — σπυρίς-ίδος=κοφίνι, ζεμπίλι. — Βαρνάβας· (ιδὲ σελ. 44 καὶ Πράξ. Δ' 36) φαίνεται ὅτι ἦτο γνῶριμος τῷ Παύλῳ ὁ Βαρνάβας, ὥστε πρὸς τοῦτο ἔλαβε κατὰ πρῶτον τὸ θάρρος ὁ Ἀπόστολος νὰ πλησιάσῃ. — ἐπαρρησιάσατο· ὅχι μόνον εἶδε καθ' ἑδὼν ὁ Παῦλος τὸν Κύριον, ὅστις ἐλάλησεν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εὐθύς μετὰ παρρησίας ἐκήρυξεν αὐτόν· ταῦτα καὶ ἡ σύστασις τοῦ Βαρνάβα ἀφήρεσαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τοὺς δικαίους ἄλλως περὶ τοῦ Παύλου φόβους. — εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος· δεικνύει τὴν καθημερινὴν μετὰ τῶν Ἀποστόλων συναναστροφὴν τοῦ Παύλου· εἶναι παρόμοιον πρὸς τὸ κοινῶς λεγόμενον παρ' ἡμῖν, προκειμένου περὶ στενῆς σχέσεως, «μπαίνει καὶ βγαίνει ἕς τὸ σπίτι μου». — οἱ ἀδελφοί = οἱ χριστιανοί, ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός. — Καισάρεια· ἐπίσημος, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους, πόλις τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἀπέχουσα Β. Δ. τῶν Ἱεροσολύμων περὶ τὰ 47 μίλλια· ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων ἀκμάζουσα, ἡρημώθη μετὰ ταῦτα καὶ σήμερον εἶναι μόνον ἐρείπια. Ἡ εἰς Καισάρειαν κάθοδος τοῦ Παύλου ἀσφαλῶς θὰ ἔγινεν ἐν καιρῷ νυκτός. — Ταρσός· ἡ πατρίς τοῦ Παύλου (πρβλ. σελ. 63)· ἐν Ταρσῷ, τῇ πατρίδι του, ὁ Παῦλος θὰ ἦτο ἐπὶ τινα τοῦλάχιστον χρόνον ἀσφαλῆς ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τῶν Ἰουδαίων.

β'.

(αὐτόθ. ΙΖ' 16—34)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἐνδέχομαι = ἀναμένω τινά. — παροξύνομαι = γίνομαι δξύς, ἐρεθίζομαι, παροργίζομαι· παροξύνεται τὸ πνεῦμα

ἐν αὐτῶν = ἡ γανάκτει ἐνδομύχως. — θεωρῶ = παρατηρῶ.
 — κατείδωλος = ὁ πλήρης εἰδῶλων. — πικρατυγχάνοντες
 = παρευρισκόμενοι κατὰ τύχην. — συμβάλλω = ῥίπτω
 ἑμοῦ, συνειώνω (τοὺς λόγους, τὰς σκέψεις), συνομιλῶ, συ-
 ζητῶ, συγκρούομαι ἐν τῇ συζητήσει, ὡς ἐνταῦθα. — σπερ-
 μολόγος = ὁ συλλέγων σπέρματα, ὁ εὐτελής, ὁ ἀργός, ὁ
 φλύαρος, ὡς ἐνταῦθα. — διμῶνιον· ἐνταῦθα = ἡ θεότης —
 δοκεῖ· ἀντὶ τοῦ ἀπτικοῦ ἔοικε. — καταγγελεὺς = ὁ φανε-
 ρῶνων τι, ὁ κηρύττων τι, ὁ κῆρυξ, ὡς ἐνταῦθα. — ὅτι· αἰτιο-
 λογικόν. — εὐηγγελίζετο· πρβλ. σελ. 47 καὶ Πράξ. Η' 4. —
 ἐπιλαβόμενοι· πρβλ. σελ. 51 καὶ Πράξ. Θ' 27. — ξενίζοντα =
 νέα, πρωτάκουστα, ὅθεν: παράξενα. — εἰσφέρεις εἰς τὰς
 ἀκοάς· ἐβραϊσμός = μᾶς βάζεις εἰς τὰ ὦτα, μᾶς διδάσκεις.
 — κατὰ πάντα = ἐντελῶς, καθ' ὁλοκληρίαν. — δεισιδαίμων
 = ὁ φοβούμενος τὸ θεῖον, ἄρα ὁ σεβόμενος τὸν Θεόν, ὁ
 εὐλαβής. — ἀναθεωρῶ = παρατηρῶ τι μετὰ προσοχῆς, μετ'
 ἀκριβείας. — σέβασμα = τὸ ἀντικείμενον τοῦ σεβασμοῦ, τῆς
 θρησκευτικῆς λατρείας. — εὐσεβῶ (τινα) = εἰμι εὐσεβής,
 λατρεύω τινά. — καταγγέλλω = φανερόνω, σαφῶς κηρύτ-
 τω. — θεραπεύομαι = ὑπηρετοῦμαι. — προσδεόμενος = ὡς
 ἐάν εἶχεν ἀνάγκην τινός. — αὐτός· ἔχει λεχθῆ μετ' ἐμψά-
 σεως πρὸς ἀντίθεσιν καὶ ἡ μετοχ. διδοὺς εἶνε ἐναντιωμ — ἐξ
 ἐνὸς αἵματος· ἀντὶ: ἐξ ἐνὸς ἀνθρώπου, διότι τὸ
 αἷμα εἶναι τὸ κύριον συστατικόν τοῦ ἀνθρώπου. — κατοικεῖν·
 ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ: ἐποίησε. — προστεταγμένους =
 προσδιωρισμένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. — ζητεῖν· τελ. ἀπαρέμφ.
 ἐξαρτῶμενον ἐκ τοῦ ὁρίσας· τὸ ὑποκείμενον: τοὺς ἀν-
 θρώπους. — εἰ ἄρα γε = μὴ τυχὸν ἤθελον . . . — ἐν αὐ-
 τῶν = δι' αὐτοῦ, διὰ τῆς ζωοποιοῦ καὶ δημιουργικῆς αὐτοῦ
 δυνάμεως. — ἐσμέν = ὑπάρχομεν. — τῶν καθ' ὑμᾶς = τῶν
 ἰδικῶν σας. — τοῦ· δεικτικὴ ἀντων. παρὰ ποιηταῖς = τούτου.
 — γὰρ = βεβαίως. — γένος = ἡ γενεά, ἡ γενιά, ὡς ἐνταῦθα,
 = ἀπ' αὐτὸν (τὸν Θεόν) βεβαίως καταγόμεθα. χρά-
 γμιντι· παράθεσις τοῦ «χρυσῶ κλπ.»· χάραγμα = τὸ

χαραχθέν, καλλιτέχνημα ἐκ ξύλου ἢ μετάλλου, κεκοσμη-
 μένον δι' ἀναγλύφων, κατασκευάσμα. — ἐνθύμησις — ἡ
 ἐφεύρεσις. — εἶναι ὅμοιον· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νομίζειν. —
 ὑπερορῶ· ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ = βλέπω πέρα, κάνω
 βτι δὲν βλέπω, παραβλέπω. — ἔστησεν ἡμέραν = ὤρισεν
 ἡμέραν. — ἐν δικαιοσύνῃ· δηλοῖ τὸν τρόπον = δικαίως. — ἐν
 ἀνδρὶ ᾧ..... τὸ ὄργανον = δι' ἀνδρός· τὸ : ᾧ καθ' ἔλξιν
 = ὃν ὤρισεν. — πίστις· ἐνταῦθα = ἡ ἐμπιστοσύνη. — πίστιν
 παρασχῶν πᾶσι = καταστήσας αὐτὸν ἀξιόπιστον, ἄξιον
 ἐμπιστοσύνης εἰς ἄλλους· τὸ δὲ ἀναστήσας αἰτιολογεῖ τὸ
 πίστιν παρασχῶν. — κολληθέντες· πρβλ. σελ. 54.

II. Πραγματικά.

Αὐτούς· τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, συνεργούς τοῦ
 Παύλου. Ὁ Παῦλος ἐν Βεροίᾳ διωχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκ Θεσσαλο-
 νίκης Ἰουδαίων ἐφυγαδεύθη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Βε-
 ροίας διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας, ὅπου τὸν ἠκολούθησαν
 καὶ ἄρκετοὶ Βεροιαῖοι χριστιανοί· οὗτοι ἐπιστρέφοντες εἰς
 Βέροϊαν ἔφεραν παραγγελίαν τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς ἐκεῖσε
 παραμένοντας συνεργούς τοῦ Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ἔλ-
 θωσιν εἰς Ἀθήνας ὡς τάχιστα. — κατείδωλον· εἶναι γνωστὴ
 ἡ εὐσέβεια τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, οἵτινες ἐτίμων οὐ μόν-
 ον τοὺς ἐπιτοπίους θεούς, ἀλλὰ καὶ ξένους· τὸ κατείδωλον
 τῆς πόλεως βεβαιοῖ καὶ ὁ Πausanias (Ἀττικ. 1—24). —
 συναγωγή· (πρβλ. σελ. 45) κατὰ πρῶτον συνεζήτει πρὸς
 τοὺς Ἰουδαίους, κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ
 κηρύττῃ τὸν Χριστὸν πρῶτον εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἔπειτα
 εἰς τοὺς Ἐθνικούς. — σεβόμενοι· δηλ. τὸν Θεόν· ἦσαν ἐθνι-
 κοὶ προσηλυτισθέντες εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν· πρβλ. «προ-
 σήλυτοι» σελ. 41 καὶ Πράξ. Β' 10. — ἀγορά· εἶναι ἡ
 ἀρχαία ὑπὸ τὸν Ἄρειον Πάγον κειμένη ἀγορὰ καὶ οὐχὶ
 ἡ νεωτέρα Ῥωμαϊκὴ. — Ἐπικούρειοι· φιλόσοφοι ὁπαδοὶ
 τοῦ Ἐπικούρου (342—270 π. Χ.), οἵτινες ἀπομακρυνθέντες

τῆς ἀρχικῆς διδασκαλίας τοῦ ἀρχηγοῦ τιν, ἐδίδασκον ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου εἶναι ἡ εὐδαιμονία, συνισταμένη ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀπολαύσει τῶν ἡδονῶν.—**Στοικοί** (στοιά)· οἱ ὀπαδοὶ τῆς Στοικῆς φιλοσοφίας, ἧτις ἐδίδασκεν ὅτι σκοπὸς τοῦ βίου εἶναι ἡ ἀρετὴ, τὸ κατ' ἀρετὴν δρᾶν διὰ τῆς ἐλευθέρως χρήσεως τῆς βουλήσεως· πρὸς τοῦτο διὰ τῆς νεκρώσεως τῶν ἐπιθυμιῶν ἔτεινον πρὸς ἐντελῆ ἀπάθειαν· τὸ εὐγενὲς τοῦτο φιλοσοφικὸν σύστημα ἐξέπεσε κατόπιν ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς παροιμιώδη ἀπάθειαν, χωροῦσαν μέχρις ἀπανθρωπίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς ἐγωϊσμὸν καὶ περιφρόνησιν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Εἶναι προφανὲς ὅτι καὶ τὰ δύο φιλοσοφικὰ συστήματα διέκειντο δυσμενῶς πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρυττόμενον χριστιανισμὸν. — καὶ τὴν ἀνάστασιν· μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμισαν τὴν Ἀνάστασιν ὡς θήλειάν τινα θεότητα σύντροφον τοῦ Ἰησοῦ.—**ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον**· διότι ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος τόπος ἦτο καταλληλότερος τῆς ἀγορᾶς καὶ διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἡσυχίαν, ἵνα ὁ Παῦλος ἐκθέσῃ τὴν διδασκαλίαν του. — **Ἄρειος Πάγος**· ὁ γνωστὸς ἱερὸς λόφος ἐν Ἀθήναις πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐνθα συνδρίαζε τὸ ἀνώτατον δικαστήριον· βεβαίως δὲν ὠδήγησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκεῖ τὸν Παῦλον ἵνα δικασθῆ, ἀλλ' ἀπλῶς ἵνα ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ ἱερότητι ἐκείνῃ τοῦ λόφου ἐκθέσῃ αὐτοῖς τὴν ξενίζουσαν διδαχὴν του.— ἢ λέγειν τι κλπ.· εἶναι γνωστὴ ἡ ἀργοσχολία τῶν Ἀθηναίων, περὶ ἧς ὁ Δημοσθένης λέγει· «β ο ὑ λ ε σ θ ε...π ε ρ ι ὀ ν τ ε ς αὐτῶν π υ ν θ ἄ ν ε σ θ α ι «λέγεται τι καινόν ;». — ἀγνώστῳ Θεῷ ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις διὰ τοὺς ξένους βωμοὶ φέροντες λόγου χάριν τὰς ἐπιγραφάς : Θεῷ ἀγνώστῳ καὶ ξένῳ. Παρὰ τὸν λιμένα τῆς Μουνιχίας ἦτο, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πausanias, βωμὸς «θεῶν ἀγνώστων καὶ ἠρώων», ὁ δὲ Φιλόστρατος βεβαίως ὅτι ἐν Ἀθήναις «καὶ ἀγνώστων δαιμόνων βωμοὶ ἴδρυνται». Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἀφιέρωσις βωμῶν εἰς θεόν, ὃν ἠγνόουν δεικνύει

τὴν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις συναίσθησιν τῆς ἀτελείας τῆς
 θρησκείας των καὶ τὴν ἔμφυτον τάσιν πρὸς γινῶσιν Θεοῦ
 τινος τελείου, πληροῦντος πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρω-
 πίνης ψυχῆς. — *ὄρισας προστεταγμένους κλπ.* ἡ ἱστορία
 τῶν λαῶν καὶ τὰ ὅρια τῆς κατοικίας αὐτῶν εἶναι προσ-
 διωρισμένα ὑπὸ τῆς πανσόφως κυβερνώσης τὸν κόσμον
 θείας Προνοίας. — *τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν* τὸ ἡμίστιχον
 εἶναι τοῦ ποιητοῦ Ἀράτου· ἀλλὰ καὶ ὁ Στωϊκὸς Κλεάν-
 θης τὸ αὐτὸ ἔχει εἶπη· «ἐκ σοῦ (τοῦ Διὸς) γένος ἐσμέν»·
 καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ ἰδίᾳ ἔννοια συναντᾶται (ἰδίᾳ ἐν τοῖς
 Ὀρφικοῖς κλπ.) — *χρόνοι ἀγνοίας* = οἱ χρόνοι τῆς εἰδωλολα-
 τρείας, καθ' οὓς, ἀγνοήσασα ἡ ἀνθρωπότης τὸν Θεόν, ἐλά-
 τρευσεν ἀντὶ τούτου τὰ κτίσματα καὶ τὰ εἶδωλα. — *ἐν ἀν-*
δρί τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ. — *Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης*· Ἀθη-
 ναῖος κατέχων τὸ ὑψηλὸν τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἀξίωμα· πι-
 στεύσας εἰς Χριστόν, ἐγένετο πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀθη-
 νῶν, καταλιπὼν καὶ χριστιανικὰ συγγράμματα. — *Δάμαρις*
 μόνον ἐνταῦθα ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦτο· φαίνεται ὅμως
 ὅτι θὰ ἦτο ἐπίσημός τις γυνή, ἀφοῦ ὁ Λουκᾶς ὀνομαστὶ
 ἀναφέρει αὐτήν, παρατάσων αὐτήν πρὸς τὴν ἐπίσημον
 προσωπικότητα τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

γ'.

(αὐτόθ. Κ' 17—38)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Πέμπας· ἀγγελιαφόρος. — *μετακαλοῦμαι* = προσκαλῶ
 τίνα πρὸς ἑμαυτόν. — *ὑμεῖς*· μετ' ἐμφάσεως = σεῖς αὐτοί,
 σεῖς οἱ ἴδιοι. — *μεθ' ὑμῶν*... *ἐγενόμην* = μεθ' ὑμῶν συν-
 ανεστράφην, ἐφέρθην μαζί σας, ποίαν συμπεριφορὰν ἔδειξα
 ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἀναστροφῇ. — *δουλεύων*· ἐπεξηγεῖ τό-
 πως... *ἐγενόμην*· = ὑπηρετῶν εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὸ
 ἔργον τοῦ Κυρίου. — *ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων*

= ἑσάκις οἱ Ἰουδαῖοι μὲ ἐπεβουλεύοντο. — ὡς· εἰδικόν, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ἐπίστασθε. — ὑποσιέλλομαι = ἀποσύρομαι ἐκ φόβου, δειλιῶ, ἐκ φόβου παρασιωπῶ, ὡς ἐνταῦθα. — διαμαρτυρόμενος· ἐνταῦθα = κηρύττων παρρησία (πρβλ. σελ. 40 καὶ Πράξ. Θ' 27). — κατὰ πόλιν = εἰς ἐκάστην πόλιν, διὰ τῆς ὁποίας διέρχομαι. — τὰ... συναντήσοντά μοι = τὰ ὅσα θὰ μοῦ συμβοῦν, ὅσα θὰ μ' εὔρουν. — διαμαρτύρεται· ἐνταῦθα = μαρτυρεῖ σαφῶς καὶ ἐπισήμως. — μένουσιν = μὲ ἀναμένουσι. — οὐδενὸς λόγον ποιῶμαι = οὐδόλως λογαριάζω (τὰ δεσμὰ καὶ τὰς θλίψεις), οὐδόλως μὲ προσοῦσι ταῦτα. — τίμιος = ἐντιμος, εὐπόλητος, πολύτιμος, ὡς ἐνταῦθα. — ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἑμαυτῶ = θεωρῶ τὴν ζωὴν μου πολύτιμον. — διακονία = ἡ ὑπηρεσία, ἡ ἀποστολή (πρβλ. σελ. 45 καὶ Πράξ. Γ' 2). — διαμαρτύρασθαι. πρβλ. σελ. 40 καὶ Πράξ. Β' 40. ἐπεξηγεῖ τὸ: τὴν διακονίαν. — ἐν οἷς διῆλθον = μεταξὺ τῶν ὁποίων διέμεινα. — μαρτύρομαι = ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρα, διαβεβαιῶ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐνταῦθα. — ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ = κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν. — ὑπεστειλάμην· πρβλ. αὐτ. στίχ. 20. — ἔθετο· ἀντί: ἐποίησε, κατέστησε. — ποιμαίνειν· τελικὸν ἀπαρέμφ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ἔθετο ἐπισκόπου. — περιποιοῦμαι (μέσον) = ἀποκτῶ τι διὰ τὸν ἑαυτόν μου, προσπορίζομαι, ἀποκτῶ, ὡς ἐνταῦθα. — ἐγὼ... οἶδα = σαφῶς γνωρίζω τὸ ἐγὼ ἐτέθη ἑμφαντικῶς, ἵνα δελεῆται τὴν πεπολιθῆσιν ἣν ἔχει περὶ τοῦ λεγομένου. — ἀφίξις· ἐνταῦθα = ἀναχώρησις. — βαρὺς = ὁ ἔχων βάρος, ὁ προξενῶν βάρος, ὁ ἐνοχλητικός, ὁ σκληρός· λύκος βαρὺς = λύκος καταστρεπτικός. — ἀναστήθονται = θὰ σηκωθῶσι, θὰ φανερωθῶσι. — τοῦ ἀποσπᾶν· γεν. τοῦ σκοποῦ = ἵνα, ἀποσπῶντες τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τῆν ἀληθινὴν πίστιν, σύρῳσιν αὐτοὺς ὀπισθέντων. — μαθηταὶ = οἱ χριστιανοί. (πρβλ. Πράξ. Γ' 1). — γρηγορῶ = εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, προσέχω. — μνημονεύω ἐνταῦθα. = ἐνθυμοῦμαι, ἔχω ἐν τῇ μνήμῃ μου. — παρατίθε-

μαι = παρακαταθέτω, ἐμπιστεύομαι τι εἰς τίνα (πρβλ. τὸ τῆς Ἐκκλησίας: «Χριστῷ παραθῶ μεθ' α»). ἐποικοδομῶ = κτίζω ἐπὶ τινος· ἐνταῦθα ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας = νὰ προαγάγῃ τὴν πνευματικὴν σας οἰκοδομήν· ὁ ἠθικὸς καὶ θρησκευτικὸς βίος τοῦ χριστιανοῦ παρίσταται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ὡς οἰκοδομή τις κτιζομένη καὶ ὁλονὲν τελειοποιουμένη. — ἐν τοῖς ἡγιασμένοις = μεταξὺ τῶν ἁγίων. — ἱματισμός· ἐνταῦθα γενικῶς = αἱ ἐνδυμασίαι, τὰ φορέματα. — οὐδενός· ἔχει λεχθῆ μετ' ἐμφάσεως. — χρεῖται = αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου. — ὑποδείκνυμι· ἐνταῦθα = δεικνύω διὰ παραδειγμάτων· ὑπέδειξα = ἐδίδαξα διὰ τοῦ παραδείγματός μου. — ἀντιλαμβάνομαι = ὑποστηρίζω, βοηθῶ. — μακάριον = ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καθιστᾷ τίνα μακάριον, εὐδαίμονα. — θεῖς τὰ γόνατα· πρβλ. σελ. 47. — ὀδυνῶμαι = πονῶ, πάσχω (ἠθικῶς). — προπέμπω = συνοδεύω τιμητικῶς, ξεπροβοδῶ.

II. Πραγματικά.

Μίλητος· ἐπίσημος πόλις τῆς Ἰωνίας, ἐπὶ τῆς δυσμικῆς παραλίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μαιάνδρου· ἐσφίζετο μέχρι τοῦ Η' μ. Χ. αἰῶνος, ὑποκύφασα μετὰ ταῦτα εἰς ἐρήμωσιν καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλ' ἴσως καὶ ἔνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Μαιάνδρου. Ὁ Παῦλος, ἐπιστρέφων κατὰ τὴν τρίτην αὐτοῦ πορείαν ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἱεροσόλυμα, προσήγγισεν εἰς Μίλητον, ἐπεσκέφθη δ' αὐτὴν καὶ βραδύτερον μετὰ τὴν πρώτην ἐν Ῥώμῃ φυλάκισίν του. — Ἐφεσος· πρωτεύουσα τῆς Ἰωνίας, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος· κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καῦστρου, ἐσφίζετο μέχρι τοῦ ἔκτου μ. Χ. αἰῶνος, ἐρημωθεῖσα κατόπιν. Αἱ ἐν αὐτῇ ἀνασκαφαὶ πλεῖστα τῆς ἀρχαίας πόλεως ἔφεραν εἰς φῶς καὶ δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ Παῦλος ἐπισκεφθεὶς ταύτην (54 μ. Χ.) ἴδρυσεν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν, πρὸς ἣν ἔγραψε καὶ τὴν πρὸς Ἐφεσίους

ἐπιστολήν (πρβλ. σελ. 75), διέμεινε δ' ἐν αὐτῇ ἐπὶ δύο βλα-
 ἔτη. Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του ἐν Ἐφέσῳ ἔμεινε καὶ ὁ
 Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, συγγραφέας ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιόν
 του καὶ τὰς Ἐπιστολάς. — μετεκαλέσατο· δὲν μετέβη ὁ
 ἴδιος εἰς Ἐφεσον, διότι θὰ τὸν ἐκράτουν ἐκεῖ εἰ ἐν αὐτῇ
 πολυπληθεῖς χριστιανοί, αὐτὸς δ' ἔσπευδε τὴν ἡμέραν τῆς
 Πεντηκοστῆς νὰ εἶναι εἰς Ἱεροσόλυμα (Πράξ. Κ' 16). — τῶν
 συμφερόντων· εἰς τὴν ἡθικὴν τῶν χριστιανῶν προαγωγήν
 καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν. — καὶ κατ' οἴκους· δεικνύει τὸ διὰ
 τοὺς χριστιανοὺς ἐνδιαφέρον τοῦ Παύλου. — δεδεμένος τῷ
 πνεύματι = δεδεμένος κατὰ τὴν ψυχὴν· ἤσθάνετο ὁ Παῦ-
 λος μίαν ἰσχυρὰν ἐσωτερικὴν ὠθησιν νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἱε-
 ροσόλυμα· ὥστε ἦτο τρόπον τινὰ αἰχμάλωτος τῆς ὠθήσεως
 ταύτης. — κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται· διὰ τῶν ἀνὰ τὰς
 διαφόρους πόλεις, δι' ὧν διήρχετο ὁ Παῦλος, προφητῶν· τὸ
 προφητικὸν χάρισμα ἦτο ἐνεργὸν ἐν τῇ ἀποστολικῇ Ἐκ-
 κλησίᾳ. — δεσμά... καὶ θλίψεις· ὄντως ταῦτα ἐτραγματο-
 ποιήθησαν, διότι ὁ Παῦλος συλληφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις
 μετὰ διετῆ φυλάκισιν ἤχθη εἰς Ῥώμην, ἔνθα ἐπὶ μίαν
 ἀκόμη διετίαν παρέμεινε δέσμιος. — καθαρὸς κλπ.· οὐδε-
 μίαν ἔφερον ὁ Παῦλος εὐθύνην, ἂν αὐτοὶ παρεκτρέπομε-
 νοὶ τῆς πίστεως ἀπέθνησκον ἡθικῶς (ἀ πὸ τοῦ αἵματος),
 διότι αὐτὸς καὶ ὅλον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τοῖς ἐφανέρωσε
 καὶ ἑαυτὸν παρέσχε ἀξιομίμητον παράδειγμα. — ἐπίσκο-
 πος· ἐπὶ τῆς κυρίας σημασίας = ἐπόπτης, ἔφορος. — λύ-
 κοι βαρεῖς· εἶναι οἱ κακοὶ καὶ ἀσυνείδητοι ἱερεῖς καὶ
 ἐπίσκοποι, οἵτινες διὰ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς ῥαστώνης
 των λυμαίνονται καὶ καταστρέφουσι τὸ πνευματικὸν των
 ποίμνιον. — λαλοῦντες διεστραμμένα· προλέγει τὴν ἐμφά-
 νισιν αἰρετικῶν διαστρεφόντων τὴν χριστιανικὴν πίστιν. —
 λόγος τῆς χάριτος = τὸ Εὐαγγέλιον, διότι διὰ τοῦτου ἔρ-
 χεται ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. — αὐταὶ
 ἐπιδεικνύει τὰς χεῖράς του, αἵτινες εἶχον ἀποσκληρυνθῆ
 ἐκ τῆς σκηνοπλεκτικῆς (πρβλ. σελ. 63). — ἀσθενοῦν-

τες ἦσαν οἱ ἀδύνατοι κατὰ τὴν πίστιν χριστιανοί, οἵτινες ἐσκανδαλίζοντο βλέποντες τοὺς Ἀποστόλους συντηρουμένους, ὡς ἦτο καὶ δίκαιον, ὑπὸ τῶν χριστιανῶν· διὰ τὸ μὴ σκανδαλίση τοὺς τοιούτους ὁ θεῖος Παῦλος, οὐδέποτε ἔλαβεν τι παρὰ χριστιανῶν, ἀλλ' ἐκέρδιζε τὰ πρὸς συντήρησιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του ἐργαζόμενος τὴν σκηνοποιητικὴν. — εἰς τὸ πλοῖον· τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μιλήτου καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου ἔμελλεν ὁ Παῦλος ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Β'. ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Αιτία συγγραφῆς. — Τὸ μέγα μέρος τοῦ κανόνος τῆς Καινῆς Διαθήκης καταλαμβάνουσιν αἱ Ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστόλων, εἴκοσιν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν.

Οἱ Ἀπόστολοι πρὸς συμπλήρωσιν τῆς προφορικῆς τῶν διδασκαλίας ἢ ὁσάκις ἡ προφορικὴ διδασκαλία, ἦν ἠθέλον νὰ κάμωσιν ἐν τινι πόλει, ἦτο ἀδύνατος διὰ τὴν ἀπόστασιν ἢ δι' ἄλλα κωλύματα, συνήθιζον νὰ γράφωσι διδασκτικὰς Ἐπιστολάς, ἀπευθυνομένας πρὸς Ἐκκλησίας διαφόρους ἢ καὶ πρὸς ἄτομα.

Διαιρέσεις τῶν Ἐπιστολῶν. — Ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν ἄλλαι μὲν ἀπευθύνονται πρὸς Ἐκκλησίας ὠρισμένης πόλεως ἢ πρὸς ὠρισμένον ἄτομον, ἄλλαι δὲ πρὸς πολλὰς ὁμοῦ Ἐκκλησίας ἢ πρὸς τοὺς καθόλου χριστιανούς τῆς ὑψηλίου· καὶ αἱ μὲν πρῶται ἐπιγράφονται διὰ τοῦ πρὸς ὃ ἀπευθύνονται προσώπου ἢ Ἐκκλησίας οἷον: Ἐπιστολὴ πρὸς Τιμόθεον, Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐφεσίους· καὶ τοιαῦται εἶναι αἱ δέκα τέσσαρες Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή· αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ ἀπευθυνομέναι πρὸς πολλὰς ὁμοῦ Ἐκκλησίας ἢ πρὸς τοὺς καθόλου χριστιανούς ὠνομάσθησαν ἐκ τούτου *καθολικαὶ Ἐπιστολαὶ* καὶ τοιαῦται εἶναι ἑπτὰ, οἷον ἡ τοῦ Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου κλπ.

Οἱ συγγραφεῖς. — Ἐκ τῶν Ἀποστόλων Ἐπιστολάς περιωθεισας ἄχρις ἡμῶν ἔγραψαν οἱ ἐξῆς Ἀπόστολοι· Παῦλος, Πέτρος, Ἰωάννης. Ἰακώβος ὁ ἀδελφὸς θεοῦ καὶ ὁ Ἰούδας

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Βίος. — Ὁ Παῦλος, γεννηθεὶς ἐκ γονέων εὐσεβῶν Ἰουδαίων ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἐκαλεῖτο παιδιόθεν Σαοῦλ ἢ, ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, Σαῦλος. Οἱ γονεῖς τοῦ Παύλου ἦσαν εὐποροὶ πῶς καὶ εἶχον ἀποκτήσει τὸν τίτλον τοῦ Ῥωμαίου πολίτου, ὃν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔφερε. Μολονότι ἡ Ταρσὸς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παύλου ἤκμαζεν οὐ μόνον ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ σπουδῇ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν, ὁ Παῦλος λαβὼν ἐγκύκλιόν τινα μόρφωσιν ἐν τῇ γενεθλίῳ πόλει ἐνωρὶς ἐγκατέλειπεν αὐτήν, ἵνα μεταβῇ εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐμαθήτευσε πλησίον τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ. Νεανίας ἀκόμη ἐπεράτωσε τὰς παρὰ τῷ Γαμαλιήλ σπουδὰς, μορφωθείς εἰς εὐσεβῆ καὶ ζηλωτὴν Φαρισαῖον καὶ ἐκμαθῶν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν τότε Ἰουδαίων λογίων, καὶ τὴν τέχνην τοῦ σκηνοποιοῦ, τουτέστι τοῦ συρράπτου μαλλίνων ὑφασμάτων ἢ δερμάτων πρὸς κατασκευὴν σκηνῶν, καὶ ἤτις τέχνη ἐχρησίμευσεν αὐτῷ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν του βίον, ἵνα πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄν καὶ ἐμορφώθη ὅμως ὁ Παῦλος ἐντελῶς Ἰουδαϊκῶς, ἐν τούτοις ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς ἢ ἐν Ταρσῷ ἀκμάζουσα ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ κατόπιν μεθ' Ἑλλήνων ἀναστροφή του, ὥστε δὲν ἦτο ἐντελῶς ἄμοιρος ἑλληνικῆς παιδείας.

Πλήρης πίστεως καὶ ζήλου πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του, ἐθεώρει τὸν χριστιανισμὸν ὡς διαστροφήν τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπολέμησε μὲ ὅλην τὴν θερμότητα τῆς καρδίας του. Ἐπεκτείνων δὲ τὸν διωγμὸν τῶν χριστιανῶν καὶ ἔξω τῶν Ἱεροσολύμων μετέβαινεν εἰς τὴν Δαμασκόν, ὅτε εἶδεν ἐν τῇ ὁδῷ τὸ θεῖον ἐκεῖνο ὄραμα, τὸ ὁποῖον ἐσημείωσε τὴν θρησκευτικὴν του μεταβολὴν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὸν Χριστόν.

Ἡ ἀποστολικὴ του δραῖσις. — Πιστεύσας εἰς Χρι-

στὸν (34 μ. Χ.) καὶ βαπτισθεὶς ἐν Δαμασκῷ ὑπὸ τοῦ Ἐνανίου, ἀπέβη ὁ μεγαλόστομος κῆρυξ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ ἀκαταπόνητος Ἀπόστολος τοῦ Εὐαγγελίου. Διάνοια μεγάλη καὶ καθαρά, καρδία πλήρης ἀγάπης καὶ πίστεως, θέλησις ἰσχυρά, εἰς οὐδὲν λογιζομένη τὰ ἐμπόδια, ἐπὶ τριακονταετίαν καὶ πλεόν περιήγαγε τὸ χριστιανικὸν φῶς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μέχρι Ῥώμης, ἐφώτισε τὰ Ἔθνη, ἴδρυσε καὶ ὠργάνωσε χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ὑπέστη διωγμοὺς καὶ ταιλαιπωρίας, ὅσας οὐδεὶς τῶν Ἀποστόλων. Ἐπιστρέψας μετὰ τὴν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν προσέλευσίν του ἐκ Δαμασκοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ συστηθεὶς διὰ τοῦ Βαρνάβα εἰς τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, ἀναλαμβάνει μετ' ὀλίγον τὸ ἀποστολικὸν ἔργον, δι' ὃ ἐκτὸς ἄλλων ἐπεχείρησε τέσσαρας μεγάλας ἀποστολικὰς πορείας· ἰδοὺ αἱ κυριώτεραι πόλεις δι' ὧν διήλθε κατὰ ταῦτα:

Δρᾶσις τοῦ Παύλου ἐν Ἀραβίᾳ, Δαμασκῷ, Κιλικίᾳ, Συρίᾳ, Ἀντιοχείᾳ, 37—45 μ. Χ.

Α' πορεία (48—50 μ. Χ.). Ἐξ Ἀντιοχείας εἰς Κύπρον, Πισιδίαν, Λύστραν, Δέρβην· δι' Ἀτταλείας ἐπιστροφή εἰς Ἀντιόχειαν.

Β' πορεία (52 μ. Χ.). Ἐξ Ἀντιοχείας εἰς Λύστραν, Τρωάδα, Σαμοθράκην, Μακεδονίαν, Ἀθήνας, Κόρινθον, Ἐφεσον, Ἱεροσόλυμα, Ἀντιόχειαν (54 μ. Χ.)

Γ' πορεία (54—57 μ. Χ.) Ἐξ Ἀντιοχείας διὰ Γαλατίας καὶ Φρυγίας εἰς Ἐφεσον, Μακεδονίαν, Κόρινθον, Τρωάδα, Μυτιλήνην, Σάμον, Ῥόδον, Τύρον, Καισάρειαν, Ἱεροσόλυμα, ἔνθα συλληφθεὶς (58) καὶ φυλακισθεὶς ἄγεται εἰς Ῥώμην (ἀρχὰς 61 μ. Χ.), ἔνθα διαμένει δέσμιος ἐπὶ διετίαν (ἀρχὰς 63 μ. Χ.).

Δ' πορεία (63—67). Ἐκ Ῥώμης εἰς Ἐφεσον, Μακεδονίαν, Κρήτην, Κόρινθον, Ῥώμην, ἔνθα συνελήφθη ὡς χριστιανὸς· ἐπὶ Νέρωνος ὢν δὲ Ῥωμαῖος πολίτης, ὑπέστη τὸν διὰ ξίφους θάνατον (67 μ. Χ.).

Καθ' ὄλον τὸ ἀποστολικόν του ἔργον ὁ μέγας Ἀπόστολος εἶχε συνεργούς πολλούς, ὧν κυριώτατοι εἶναι ὁ Βαρνάβας, ὁ Λουκᾶς, ὁ Μᾶρκος, ὁ Τιμόθεος, ὁ Τίτος κλπ.

Ἐπιστολαί.—Κατὰ τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας ἀνάγκας ὁ Παῦλος ἔγραφεν Ἐπιστολάς πρὸς Ἐκκλησίας ἢ πρόσωπα, διὰ τὴν λύση προβαλλομένας αὐτῷ ἀπορίας ἢ διὰ τὴν στηρίξη τοῦς χριστιανούς εἰς τὴν πίστιν. Σφύζονται δεκατέσσαρες Ἐπιστολαὶ τοῦ θεοῦ Ἀποστόλου, αἱ ἑξῆς·

Αἰξ. ἀριθ.	Ἐκκλησία πρὸς ἣς ἀπευθύνεται	Τόπος ἔνθα ἐγράφη	Χρόνος συγγραφῆς
1)	Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς	ἀπὸ Κορίνθου	τῷ 52 μ. Χ.
2)	Β' » »	» »	» 53 »
3)	Α' » Κορινθίους	» Ἐφέσου	» 57 »
4)	Β' » »	» Μακεδονίας	» 57 »
5)	» Γαλάτας	» Κορίνθου	» 57 »
6)	» Ῥωμαίους	» »	» 58 »
7)	» Ἐφεσίους	» Ῥώμης	» 62 »
8)	» Κολοσσαεῖς	» »	» 62 »
9)	» Φιλήμονα	» »	» 62 »
10)	» Φιλιππησίους	» »	» 62 »
11)	Α' » Τιμόθεον	» Μακεδονίας	» 67 »
12)	» » Τίτον	» Ἐφέσου	» 67 »
13)	Β' » Τιμόθεον	» Ῥώμης	» 68 »
14)	» Ἐβραίους	» » πιθανῶς	» 68 »

Ο Ἀπόστολος Πέτρος.

Βίος.—Καλούμενος προηγουμένως Σίμων μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς Πέτρον, διὰ τὴν ἀδιάσειστον πίστιν του ἄλιεὺς τῆς Γαλιλαίας, ἠλίευσεν ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀνδρέου, ὅτε ἐκλήθησαν ἀμφοτέροι ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ ἀποστολικόν ἔργον. Ἠκολούθησε τὸν Σωτῆρα καθ' ὅλην τὴν Μεσσιακὴν του δρασιν, κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς αὐτός, ὡς ἔξ ὀνόματος τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὁμιλεῖ πρὸς τὰ πλήθη.

Περικοπαὶ ἐκ τῶν Πράξ. καὶ Ἐπιστ. τῶν Ἀποστ.

Ἀποστολικὴ δρᾶσις. — Ἐκήρυξεν ἰδίᾳ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Παλαιστίνῃ, πιθανῶς δὲ καὶ ἐν Μικροῇ Ἀσίᾳ, ἐλθὼν βραδύτερον εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐπὶ Νέρωνος τῷ 62 μ. Χ. ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν εἰς ἓκ τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων καὶ ἡ γνώμη του ἐβάρυνεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπιστολαί. — Περιεσώθησαν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου 2 καθολικαὶ Ἐπιστολαί, ἀπευθυνόμεναι πρὸς τοὺς χριστιανούς τοῦ Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας· ἐν ταύταις ὁ θεῖος Ἀπόστολος συνιστᾷ ὑπομνήν ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς διωγμοῖς, τοὺς ὁποίους, ὡς χριστιανοί, ὑφίστανται, καὶ διδάσκει ἐμμονὴν ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ τῇ ἀρετῇ. Ἐγράφησαν δὲ ἡ μὲν πρώτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 64 μ. Χ., ἡ δὲ δευτέρα ὀλίγον μετὰ ταῦτα (Μάϊος 64 μ. Χ.).

Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης.

Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἕκτος τοῦ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, ἔγραψε καὶ τρεῖς καθολικὰς Ἐπιστολάς. Ἀπευθύνονται δ' ἡ μὲν α' καὶ β' πρὸς ἅπαντας γενικῶς τοὺς χριστιανούς, ἡ δὲ γ' πρὸς ἐπίσημόν τινα καὶ ἀγαπητὸν τῷ Ἰωάννῃ Γάϊον· ἐγράφησαν δὲ ἅπασαι πιθανότατα ἐν Ἐφέσῳ μετὰ τὸ 80 μ. Χ.

Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς ταύταις δίδει ὁ ὑψηλετής Ἀπόστολος τὸν ὀρθὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Ἰησοῦ, ὡς ἐνανθροπήσαντος λόγου τοῦ Θεοῦ, συνιστᾷ προσοχὴν ἀπὸ τῶν αἰρέσεων καὶ βίον ἀγνὸν καὶ θερμὴν ἀγάπην τῶν χριστιανῶν πρὸς ἀλλήλους.

Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος.

Βίος. — Ἡτό εἰς τῶν ἀδελφῶν λεγομένων τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ τῶν τέκνων τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ, ἅτινα εἶχεν οὗτος ἀποκτήσῃ ἐκ προτέρας συζύγου ἀποθανούσης. Ὁ Ἰάκωβος,

πιστεύσας εἰς Χριστόν, πιθανῶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ἐγένετο θερμὸς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ τὴν θερμὴν πίστιν του, πρῶτος Ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀπέλαυε μεγάλης ὑπολήψεως παρὰ τῆ Ἐκκλησίᾳ, θεωρούμενος μετὰ τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου ὡς εἰς τῶν στύλων τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπέστη δὲ τὸν διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατον διὰ τὸν Χριστὸν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ 62 ἢ 63 μ. Χ.

Ἐπιστολή. — Ἐν τῷ κανόνι τῆς Καινῆς Διαθήκης μία μόνη Ἐπιστολὴ αὐτοῦ καθολικὴ ὑπάρχει, ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς ἐν διασπορᾷ ἔξ Ἰουδαίων χριστιανούς· ἐπειδὴ τινες, χριστιανοὶ ἔξ Ἰουδαίων γενόμενοι, παρενόουν εἰς τινα σημεῖα τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, εἰς τοῦτο δὲ εἰργάζοντο καὶ πολλοὶ ψευδοδιδάσκαλοι, ὁ Ἰάκωβος, μὲ ὄλον τὸ μέγα κῦρὸς του, καταπολεμεῖ διὰ τῆς Ἐπιστολῆς του τὰς παρανοήσεις τοῦ χριστιανισμοῦ, διδάσκων τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ δίδων ἀφθόνους συμβουλὰς πρὸς μόρφωσιν χριστιανικοῦ βίου.

Ἡ Ἐπιστολὴ ἐγράφη περὶ τὸ 61 μ. Χ.

Ἰούδας.

Βίος.— Εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, ἐπομένως καὶ οὗτος εἰς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου (πρὸβλ. ἀνωτέρω σελ. 66).

Διεδέχθη, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις, τὸν ἀδελφόν του Ἰακώβον εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἵσως δ' ἐκήρυξε καὶ ἐν Ἀραβίᾳ, Συρίᾳ καὶ Περσίᾳ.

Ἐπιστολή. — Ἀπευθύνεται πρὸς ἅπαντας γενικῶς τοὺς χριστιανούς, γραφεῖσα πιθανῶς τῷ 65 μ.Χ. Ὁ σκοπὸς δι' ὃν ἐγράφη καὶ ἡ παροῦσα καθολικὴ Ἐπιστολὴ εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐγράφη καὶ ἡ τοῦ Ἰακώβου.

δηλαδή ἡ προφύλιξις τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ εἰσχωρήσαν-
 τας ψευδοδιδασκάλους καὶ ἡ ἐμμονὴ αὐτῶν ἐν τῇ χριστια-
 νικῇ πίστει καὶ ἀρετῇ.

1. Ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καταλα- λαγὴ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν.

α'.

(Ρωμ. Ε' 1—11)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Δικαιοῦμαι = ἀναγνωρίζομαι δίκαιος, τυγχάνω παρὰ
 τοῦ Θεοῦ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. — ἐκ πίστεως· δηλοῦν
 τὸ αἷτιον, ἐξ οὗ προέρχεται τι = ἔνεκα τῆς πίστεως. — δι' οὗ
 κλπ. ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων ἔχει οὕτω: δι' οὗ ἐσχέθη
 καμὲν τῇ πίστει τὴν προσαγωγὴν εἰς τὴν
 χάριν· προσαγωγή = τὸ προσάγειν τινά τι, ἡ εἴσοδος. —
 χάρις = τὸ θέλημα, ἡ εὐνοία, ἡ εὐμένεια τοῦ Θεοῦ πρὸς
 τοὺς ἀνθρώπους ἢ παρεχομένη διὰ τοῦ σταυρωθέντος Σωτῆ-
 ρος· ἐνταῦθα = ἡ νέα ἐν Χριστῷ ζωὴ, ἣτις εἶναι ἐνέργεια τῆς
 θείας χάριτος — ἵσταμαι = στέχομαι, τοποθετοῦμαι· ἐνταῦθα
 = μένω σταθερός, ἀκλόνητος. — οὐ μόνον· ἐννοεῖται: καὶ
 χάρις ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. —
 κατεργάζομαι = φέρω τι εἰς πέρας, ἐκτελῶ, διαπράττω (ἐπὶ
 κακοῦ)· ἐνταῦθα = προσξενῶ, φέρω ὡς συνέπειαν. — δοκιμὴ =
 δοκιμασία. — καταισχύνω = ἐντροπιάζω, ἀπατῶ, ὡς ἐνταῦθα
 — δι' αἰτιολογεῖ τό: ἡ ἐλπίς οὐ καταισχύνει... ἔχοντες
 ἐν τῇ καρδίᾳ μας τρανὰ δειγμάτων τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ
 πρὸς ἡμᾶς ἐλπίζομεν ἀκραδάντως πρὸς αὐτόν. — ἐκχέω =
 χύνω ἔξω, διανέμω, μοιράζω ἀφθόνως, (Ζιγαβ). — ἐκκέχου-
 ται = ἀφθόνως ἔχει χυθῆ. — τοῦ δοθέντος· ὑπὸ τοῦ

Θεοῦ. — ἔτι ἀναφέρεται εἰς τό: ὄντων ἀσθενῶν. — κατὰ καιρὸν = εἰς τὸν ὠρισμένον καιρὸν. — τάχα = ταχέως, ἴσως, πιθανῶς. — συνίστημι = καθιστῶ τι γνωστὸν, συνιστῶ, ἀποδεικνύω, καταδεικνύω, ὡς ἐνταῦθα. — ἐν τῷ αἵματι = διὰ τοῦ αἵματος. — δι' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. — καταλλάττομαι = συμφιλιούμαι. — ἐν τῇ ζωῇ· ἢ ἐν δηλοῦ τὸν χρόνον = ἐνῶ αὐτὸς (ὁ Χριστὸς) ζῇ· ἀντιτίθεται δὲ τῷ: διὰ τοῦ θανάτου. — οὐ μόνον δέ· ἐννοεῖται: σωθῆσόμεθα, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι. ἐννοεῖται: σωθῆσόμεθα. — ἐν τῷ Θεῷ = ἐπὶ τῷ Θεῷ, ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. — τὴν καταλλαγὴν = τὴν συμφιλίωσιν πρὸς τὸν Θεόν.

II. Πραγματικά.

Ἡ περικοπὴ ἔχει ληφθῆ ἀπὸ μίαν τῶν σπουδαιωτέρων Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, τὴν πρὸς Ῥωμαίους, πρὸς οὓς ἐκθέτει ἐν πλάτει τὴν διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Δίκαιος· ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ, καὶ δὴ ἐνταῦθα, σημαίνει τὸν τηρήσαντα ὅλον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀρεστὸν τῷ Θεῷ· ἢ ἀνθρωπότης, διὰ τῆς ἁμαρτίας παροργίσασα τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, ἔπαυσε νὰ εἶναι ἀγαπητὴ εἰς αὐτόν, τὴν ἀποκατέστησε δ' ἀγαπητὴν ὁ Χριστός, ὅστις διὰ τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου ἱκανοποίησε τὴν θείαν δικαιοσύνην· πᾶς ὁ πιστεύων εἰς τὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ ταύτην σωτηρίαν δικαιούται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ κηρύσσεται δίκαιος, ἀρεστός, λαμβάνει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· ὅθεν ἡ ἄφεσις ἁμαρτιῶν μόνον διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐπιτυγχάνεται.

Δόξα τοῦ Θεοῦ· ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ὁ ἔπαινος ἦν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ θὰ λάβωσι παρὰ τοῦ Θεοῦ οἱ εὐσεβεῖς.

Θλίψεις· αἱ ἐκ τῶν τότε διωγμῶν, ἐλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ θλίψεις αἱ πικραίνουσαι τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀσθενῶν· κατὰ τὸ πνεῦμα, ἁμαρτωλῶν· πρβλ. αὐτόθι 8.

Ἐν τῷ αἵματι· τῷ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐκχυθέντι πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἣτις κατὰ τὴν μέλλουσαν κρῖσιν θέλει τιμωρήσει τοὺς ἀσεβεῖς.

Ἐχθροί τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ ἀμαρτία χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Δι' οὗ Χριστοῦ ἐπαναλαμβάνεται καὶ τονίζεται ὅτι ἡ συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς σωτηρία εἶναι ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

2. Ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος.

(Α' Κορινθ. Α' 18—31 καὶ Β' 1—5)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Λόγος = ὁ λόγος, ἡ διδασκαλία, τὸ κήρυγμα. — ὁ τοῦ σταυροῦ = τὸ περὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. — τῶν σοφῶν = τῶν ολομένων εἶναι σοφῶν (Ζιγαβ.) ἐπίσης καὶ τῶν συνετῶν. — σύνεσις = ἡ φρόνησις, ἡ νοημοσύνη, ἡ εὐφυΐα. — ἀθετῶ = ποιῶ τὸ ἄκυρον, κάμνω τι νὰ μὴ ἔχη ἀξίαν, ὡς ἐνταῦθα. — συζητητῆς = ὁ συζητῶν, ὁ ἀρεσκόμενος εἰς συζητήσεις, ὁ σοφιστής. — ἐν τῇ σοφίᾳ = ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐκφαινομένης εἰς τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ παρατηρῶν τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἣτις καταφαίνεται εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ δημιουργήματα. — οὐκ ἔγνω = δὲν ἐγνώρισεν· θεωρῶν τὴν δημιουργίαν δὲν ἀνήχθη εἰς ὀρθὴν περὶ τοῦ Δημιουργοῦ γνώσιν. — εὐδοκῶ = στέργω τι, μοῦ ἀρέσκει τι, ἀποφασίζω. — σημεῖον = τὸ διακριτικὸν σημεῖον, τὸ θαῦμα, ὡς ἐνταῦθα. = σκάνδαλον, μωρίαν, δύναμιν, σοφίαν· παραθέσεις τοῦ Χριστοῦ. — κλητός (ῥηματικὸν τοῦ: καλῶ) = ὁ προσκληθεὶς, ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσκληθεὶς καὶ πιστεύσας εἰς Χριστόν, ὁ χριστιανός. —

μωρόν... ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ = τὸ διὰ τὸν Θεὸν νομιζόμενον ὑπὸ τῶν δοκησιόφων ἀνθρώπων μωρόν καὶ ἀσθενές. — σάρξ = τὸ κρέας, τὸ σῶμα, ὁ ἄνθρωπος). πᾶσα σάρξ = πᾶς ἄνθρωπος, στίχ. 29), τὸ καθαρῶς ἀνθρώπινον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ θεῖον, ὡς ἐνταῦθα κατὰ σάρκα· κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων. — ἀγενής = ὁ μὴ καταγόμενος ἐκ λαμπροῦ γένους. — ἐξουθενημένος (ἐξουθενῶ) = ὁ περιφρονημένος. — ὄντα = τοὺς σημαίνοντας, τοὺς πολλοῦ λόγου ἀξίους. — μὴ ὄντα = τοὺς διὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ ἀσθένειαν μὴδὲν νομιζομένους, τιποτένιους. — καταργῶ = ἀφαιρῶ τὴν ἐνέργειάν τινος, ἐξασθενῶ, ἐκμηδενίζω, ὡς ἐνταῦθα. — ἐξ αὐτοῦ· ἢ ἐ σημαίνει τὴν καταγωγὴν = ἐκ τοῦ Θεοῦ. — δικαιοσύνη = τὸ εἶναι τινα δίκαιον, ἢ ἐκ τῆς τηρήσεως τοῦ θείου νόμου ἀρετὴ (πρβλ. ἐν σελ. 69 λέξιν: δίκαιος). — ἁγιασμός = ὁ ἁγνισμός, τὸ ἁγιάζειν, τὸ νὰ κάμῃ τίς τινα ἅγιον, ὡς ἐνταῦθα. — ἀπολύτρωσις = ἡ ἀπελευθέρωσις· ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ = ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης ποινῆς. — ἵνα· τὸ ῥῆμα: γένηται = συμβῆ. — καθ' ὑπεροχὴν = ὑπερέχων. — λόγου = κατὰ τὸν λόγον, τὴν ῥητορικὴν ἱκανότητα ὑπερέχων. — καταγγέλλω = γνωστοποιῶ, φανερώνω, κηρύττω. — μαρτύριον = ἡ μαρτυρία, ἢ ἀπόδειξις, τὸ κήρυγμα, ὡς ἐνταῦθα. — οὐκ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι = οὐκ ἐλογισάμην εἰδέναι (Ζιγαβ.) = δὲν ἐνόμισα ὅτι ἤξευρα. — οὐκ ἐν πειθοῖς· τὸ ῥῆμα: ἐγένετο· πείθομαι, ἢ, ὄν (πείθω) = ἐυκόλως πείθων, πειστικός· ἐν πειθοῖς· τὸ ὄργανον = οὐχὶ διὰ πειστικῶν λόγων ἀνθρωπίνης σοφίας. — μὴ ἦ = μὴ ὑπάρξῃ, μὴ προσέλθῃ. — ἐν σοφίᾳ· τὸ ὄργανον.

II. Πραγματικά.

Ἡ Α' πρὸς Κορινθίους. Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, πρὸς οὓς τόσοι δεσμοὶ τὸν συνέδεον (πρβλ. σελ. 64 τρεῖς ἐπισκέψεις) ἔγραψεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος δύο Ἐπιστολάς

ἕνεκα διαφορῶν ἀφορμῶν. Οὕτω τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἔγραψε πληροφορηθεὶς διενέξεις τινὰς καὶ μερικὰς ἠθικὰς ἀταξίας, αἵτινες εἰσεχώρησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου· ὁμιλεῖ ἐν αὐτῇ περὶ τῆς ἐνότητος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, περὶ σωφροσύνης καὶ δίδει εἰς τοὺς Κορινθίους τὴν λύσιν ἀποριῶν τινῶν, ἃς τῷ εἶχον ὑποβάλλει καὶ αἵτινες ἀνεφέροντο εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ τὸν θρησκευτικὸν αὐτῶν βίον. Ἡ Α' πρὸς Κορινθίους ἐγράφη ἐν Ἐφέσῳ περὶ τὸ 57 μ. Χ. καὶ ἐστάλη εἰς Κόρινθον διὰ τοῦ Στεφανᾶ, Φορτουνάτου Ἀχαϊκοῦ καὶ Τιμοθέου, μαθητῶν καὶ συνεργῶν τοῦ Ἀποστόλου εἰς τὸ κήρυγμα.

Ἀπολλύμενοι — οἱ χανόμενοι, οἱ μὴ τυγχάνοντες τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὡς ἀπιστοῦντες.

Δύναμις Θεοῦ· διότι ἐν τούτῳ, ἐν τῇ ταχείᾳ δηλαδὴ διαδόσει τοῦ κηρύγματος καὶ τοῖς παρακολουθοῦσιν αὐτὸ θαύμασιν, ἀποδεικνύεται ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Γέγραπται· ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐου ΚΘ' 14.

Ἀπολῶ· ὁ Θεὸς φανερώσας εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀλήθειαν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνύει μωροὺς τοὺς καυχώμενους ἐπὶ σοφίᾳ καὶ συνέσει σοφοῦς τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου· διότι, μολονότι ἐπροικίσθησαν ὑπὸ πνευματικῆς δυνάμεως, ἵνα δι' αὐτῆς ἀναχθῶσιν εἰς τὴν ὀρθὴν περὶ τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, οἱ πλεῖστοι τούτων κακὴν χοῆσιν τῆς σοφίας τῶν ποιησάμενοι ἐδίδαξαν ψεύδη καὶ πλάνας, αἵτινες, ἀντὶ τὰ πλησιάσωσι, τοῦναντίον ἀπεμάχρυναν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Γραμματεῖς—οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐκτελοῦντες καὶ καθήκοντα δικηγόρων, δι' ὃ καὶ ὠνομάζοντο νομικοί· ὡς τοιοῦτοι ἀπέλαυον ὑπολήψεως παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, πολλοὶ δ' ἦσαν μέλη τοῦ Συνεδρίου. Οὗτοι μετὰ τῶν Φαρισαίων ἐμπαθέστατα ἐπολέμησαν τὸ ἔργον τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ αἰὼν οὗτος — ἡ παροῦσα χρονικὴ περίοδος, ἣτις ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ματαιότητα καὶ τὴν ἀσέβειαν· πρβλ. τὸ παρ' ἡμῖν· ὁ κόσμος αὐτός.

Διὰ τῆς σοφίας· εἶναι ἡ νοητικὴ ἰκανότης, μεθ' ἧς ὁ Θεὸς ἐπράκτισε τὸν ἄνθρωπον· σοφία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ἣτις ἀποτυπῶνται ἐν τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ καὶ πανσόφῳ ἔργῳ τῆς δημιουργίας.

Σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· ἡ κοσμικὴ σοφία ἀντὶ νὰ πλησιάσῃ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεὸν ἀπεμάκρυνε τοῦναντίον αὐτόν· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ σώσῃ αὐτὸν διὰ σοφίας, διὰ διδασκαλίας, προερχομένης ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ διὰ τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, τὸ ὅποιον οἱ σοφοὶ τοῦ τότε κόσμου ἐθεώρουν μωρίαν.

Κλησίαι— πρόσκλησις, ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρόσκλησις τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀποδοχὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἡ ἐκδηλουμένη ὡς ἐνδόμυχος προδιάθεσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ν' ἀποδεχθῆ τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας.

Οὐ πολλοί· διότι μεταξὺ τῶν πιστευσάντων ἦσαν καὶ λόγιοι (Ἀπολλῶς, Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης) καὶ ἐπίσημοι (Ἰωσήφ, Φιλήμων). — στίχ. 27 καὶ 28· ὄντως ἱστορία εἴκοσι αἰῶνων τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπεκύρωσε τὴν ἐν τοῖς στίχοις τούτοις ἀλήθειαν.

Ὅπως μὴ . . . ἀλλ' ἵνα ἀποδειχθῆ ὅτι τὸ κήρυγμα καὶ ἡ διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἡ δι' αὐτοῦ ἐπιτελεσθεῖσα καὶ ἐπιτελουμένη ἀνάπλασις καὶ ὁ ἐκπολιτισμὸς τοῦ κόσμου εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ ἀνθρώπων.

Ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ· διὰ τοὺς πυκνοὺς διωγμοὺς τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων.

Ἀπόδειξις πνεύματος καὶ δυνάμεως· διότι αἱ ἐν τῷ κηρύγματι μεγάλαι καὶ ὑψηλαὶ ἀλήθειαι καὶ τὰ παρακολουθοῦντα τοῦτο θαύματα (δυνάμεις) ἀπεδείκνυον τὴν θεϊαν καταγωγὴν αὐτοῦ (τοῦ κηρύγματος).

3. Τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν.

α'.

(Ἐφεσ. Δ' 17—32 καὶ Ε' 1—2)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ = διαβεβαιῶ, ἐπικαλούμενος μάρτυρα τὸν Κύριον. — περιπατῶ τροπικῶς = ζῶ, δι᾿ ἄγω, συμπεριφέρομαι, περιπατῶ. — ἐν ματαιότητι σύμφωνα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ νοῦ των, ὅστις σκέπτεται μάταια καὶ ἀπατηλά. — ἀπαλλοτριῶ πρῶτ. παρακ. ἀπηλλοτριωμαι = ἔχω ἀποξενωθῆ. — ζωὴ τοῦ Θεοῦ = τὸ ζῆν σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. — διὰ τὴν πώρωσιν αἰτιολογεῖ τὸ : διὰ τὴν ἄγνοιαν. — ἀπαλῶ = δὲν αἰσθάνομαι πόνον, ἀναισθητῶ ἐπὶ ἡθικῆς σημασίας, ὡς ἐνταῦθα. — εἰς ἐργασίαν δηλοῖ τὸν σκοπὸν = εἰς τὸ νὰ ἐργάζωνται πᾶσαν ἀκαθαρσίαν. — ἐν πλεονεξίᾳ σημαίνει τὸν τρόπον = πλεονεκτικῶς, ἀχορέστως. — εἶγε βεβαιωτικὸν = ἐπειδὴ βεβαίως... — ἐν αὐτῷ σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. — ἀποθέσθαι, ἀνανεοῦσθαι κλπ. ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ : ἐδιδάχθητε. — ἀποτίθεμαι = βγάζω ἀπ' ἐπάνω μου, παραιτῶ. — ἀναστροφὴ = ἡ διαγωγὴ, ἡ συμπεριφορὰ. — κατὰ τὰς ἐπιθυμίας = ἕνεκα τῶν ἐπιθυμιῶν. — πνεῦμα = αἱ ἰδέαι, τὰ φρονήματα τῷ πνεύματι = διὰ τῶν ὀρθῶν ἰδεῶν τοῦ νοῦ. — κατὰ Θεὸν = σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. — ὁσιότης = ἡ εὐσέβεια, ἡ ἀγιότης ὁσιότης τῆς ἀληθείας = ἡ ἀγιότης ἣτις πηγὴν ἔχει τὴν ἀλήθειαν κτισθέντα ἐννοεῖται περιπατεῖν. — οὗ αἰτιολογικόν. — ἐπιδύει = δύνει, βασιλεύει ὁ ἥλιος. — παροργισμὸς = ὁ ἐρεθισμὸς, ὁ θυμὸς ἐπὶ τῷ παροργισμῷ = τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εἰσθε θυμωμένοι. — ταῖς χερσὶν ἀναφέρεται εἰς τὸ : ἐργαζόμενοι — σαπρὸς = σάπιος, κακός, ἀνήθικος, ὡς ἐνταῦθα. — ἀλλ'

εἴ τις ἐννοεῖται: ἐστὶν ... οὗτος ἐκ πορευέσθω.
 — οἰκοδομή τροπικῶς = ἡ προαγωγή, ἡ ὠφέλεια τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. — χρεία = ἡ ἀνάγκη πρὸς ὠφέλειαν τῆς τυχούσης συζήτησεως, ἵνα ὠφελήσῃ τὴν συζήτησιν. — χάρις ἐνταῦθα = εὐχαρίστησις, ὠφέλεια. — ἐν ᾧ = δι' οὗ. — σφραγίζω = θέτω σφραγίδα, ἀσφαλίζω, βεβαιῶ, σημαδεύω, ὡς ἐνταῦθα. — εἰς ἡμέραν = κατὰ τὴν ἡμέραν. — πικρία = ἡ πικράδα, ἡ δυσαρέσκεια, ἡ ἀποστροφή. — κραυγὴ = αἶ ἐκ τοῦ θυμοῦ κραυγαί. — κρηστός = ὁ εὐχρηστος, χρήσιμος, ὠφέλιμος, ὡς ἐνταῦθα. — χαρίζομαι = δεικνύω τι εὐνοίαν, συγχωρῶ, ὡς ἐνταῦθα. — ἑαυτοῖς συγχωροῦντες ἀλλήλους. — ἐν Χριστῷ = διὰ μέσου τοῦ Χριστοῦ — προσφορά = τὸ προσφερόμενον, δῶρον. — θυσία ἐνταῦθα = τὸ πρὸς θυσίαν σφάγιον προσφορά καὶ θυσία κατηγορούμενα τοῦ: ἑαυτόν. — ὁσμὴ = μυρωδιά (καλὴ ἢ κακὴ). — εὐωδίας γεν. ιδιότητος εὐωδία = ἡ εὐώδης ὁσμὴ· εἰς ὁσμὴν εὐωδίας μεταφορικῶς = εἰς εὐχαρίστησιν (τοῦ Θεοῦ).

II. Πραγματικά.

Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἰωνικῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, ἐν ἧ ὁ Ἀπόστολος διετίαν ὄλην διέμεινε, γράφων τὴν Ἐπιστολὴν ἐξ ἧς ἐλήφθη ἡ ἐρμηνευομένη περικλήσκοπεὶ νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς χριστιανικὴν σοφίαν, ὥστε προσδεύοντες ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ νὰ τελίωσι πρὸς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα. Ἡ πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη κατὰ τὴν ἀ' φυλάκισιν τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ (61—62 μ. Χ.) καὶ ἐστάλη εἰς τοὺς Ἐφεσίους, διὰ τοῦ Τυχικοῦ.

Τὰ λοιπὰ ἔθνη = οἱ εἰδωλολάτραι διαστέλλονται οἱ χριστιανοὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους.

Ἐν μωχαιότητι τοῦ νοός· ἐπειδὴ ὁ νοὺς τῶν ἐθνικῶν ἦτο προσηλωμένος περὶ φθαρτὰ καὶ ἀνωφελῆ πράγματα, οἷα αἶ ἡδοναὶ καὶ αἶ τέρφεις, διὰ τοῦτο καὶ ὁ βίος αὐτῶν

ἐκανονίζετο συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν τέρψεων· ἄριστα καὶ ψυχολογικώτατα ἐπιξηγεῖται ἡ φράσις διὰ τῶν κατωτέρω στίχων 18—20.

Ἐπηλλοτριωμένοι κλπ. οἱ ἐθνικοὶ ἔπαυσαν νὰ ζῶσι κατὰ Θεόν, διότι ἠγνόησαν (διὰ τὴν ἄγνοιαν) τὸ θέλημα αὐτοῦ, τὸ ἠγνόησαν δέ, διότι ἀπεσκληρύνθη (διὰ τὴν πώρωσιν) ἡ καρδία τῶν, ἀπεσκληρύνθη δέ, διότι ὑπεδουλώθησαν εἰς τὰ πάθη τῶν.

Ἐν τούτοις παρέδωκαν τῇ ἀσελείᾳ = παρέδωκαν ἑαυτοὺς κλπ. Ὅντως ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ τὸν ἠθικὸν βόρβρον εἰς ὃν ἐκυλλόντο οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἀκαθαρσία· ἐπὶ ἠθικῆς ἐννοίας.

Τὸν Χριστὸν = τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ.

Προτέρα ἀναστροφή = ἡ διαγωγή τῶν χριστιανῶν, πρὶν πιστεύσωσιν εἰς Χριστόν.

Παλιὸς ἄνθρωπος = ὁ διατηρῶν τὴν παλαιάν, τὴν πατρογονικὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῆς ῥοπῆς καὶ θελήσεως τοῦ κακοῦ· ὁ πιστεύων εἰς Χριστόν, ἐλευθερούμενος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἀναγεννᾶται ἠθικῶς, θέλων πάντοτε τὸ ἀγαθόν, καὶ οὗτος εἶναι ὁ καινὸς ἄνθρωπος (στίχ. 24).

Ἐπιθυμίαι ἀπάτης = αἱ ἐπιθυμίαι τῆς ἁμαρτίας, ἧτις πάντοτε ὑπὸ γλυκὴ καὶ εὐάρεστον προσωπεῖον ἀπατᾷ τὸν ἄνθρωπον ὀδηγοῦσα αὐτὸν εἰς τὴν καταστροφήν.

Ὁργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε = ὀργιζόμενοι, μὴ ἁμαρτάνετε· διότι ὑπάρχει ὀργὴ ἠθικὴ, ὡς εἶναι ἡ ἐξέγερσις τοῦ ἀκούοντος ὑβριζόμενον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἢ καταπατούμενον τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀρετὴν· ἡ ἐξ οἰασθήποτε ἔμως προσωπικῆς ἀφορμῆς ὀργὴ εἶναι ἐφήμερος καὶ περὶ ταύτης ὁ Παῦλος συμβουλεύει «μὴ ἐπιδυέτω ὁ ἥλιος κλπ.», δηλαδὴ νὰ σπεύδωσι νὰ συμφιλιῶνται οἱ χριστιανοὶ πρὶν βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος (πρβλ. «ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ». Ματθ. Ε' 25).

Μηδὲ δίδοτε τόπον· πρβλ. τὸ κοινόν: «χορεύει ὁ διάβολος».

Ἄγαθόν· διότι ἀγαθόν εἶναι ἡ ἐργασία, καὶ ἀγαθοὶ οἱ καρποὶ τῆς.

Ἡμέρα ἀπολυτρώσεως = ἡ ἡμέρα τοῦ βαπτίσματος, διότι κατ' αὐτὴν σφζόμεθα ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος.

Ἐσφραγίσθητε· διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ χρίσματος (πρβλ.: «σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος Ἁγίου»).

Στίχ. 2· εἶναι ἡ ἀπολυτρωτικὴ φύσις τοῦ Ἰησοῦ, περὶ ἧς πρβλ. Ῥωμ. Ε' 1—12 καὶ σελ. 68.

β'.

(Κολοσ. Γ' 8—17)

1. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἀποτίθεμαι· πρβλ. Ἐφεσ. Δ' 25. — τὰ πάντα· τὰ ἀμαρτήματα, δηλαδὴ ὄργην κλπ. — ἀνακαινοῦμαι· τὸ κοινῶς λεγόμενον: «γίνομαι καινούργιος ἄνθρωπος» ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας. — ἐπίγνωσις = ἡ ἀκριβής, ἡ σαφὴς γνῶσις· εἰς ἐπίγνωσιν ἐννοεῖται τῆς ἀληθείας = εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀληθείας. — κατ' εἰκόνα· ἡ κατὰ σημαίνει ὁμοιότητα = τείνων νὰ ἐξομοιωθῇ ἠθικῶς πρὸς τὸν κτίσαντα αὐτόν (τὸν νέον ἄνθρωπον). — ὅπου· ἀντὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας: παρ' ᾧ· ἐννοεῖται: νέῳ ἄνθρώπῳ. — ἐνι· ἀντὶ: ἐνεστι = ὑπάρχει. — περιτομή = ἡ κυκλοτερὴς ἀποκοπή τινος· παρ' Ἑβραίοις ἡ περιτομή ἦτο τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα ὅτι ἦσαν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ· ὅθεν περιτομή = οἱ περιτετμημένοι, οἱ Ἑβραῖοι. — ἀκροβυστία· μεταφορικῶς = οἱ ἀπερίτμητοι, οἱ ἐθνικοί. — ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ = ἐκλεγέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ πιστεύσωσι — χρηστότης = ἡ χρησιμότης, ἡ ἀγαθότης, ἡ ἐντιμότης. — σπλάγχνα = τὰ ἐντόσθια καὶ δὴ ἡ καρδία, οἱ πνεύμονες, τὸ ἦπαρ· μεταφορικῶς = ἡ καρδία, ἔδρα τῶν τρυφερωτέρων αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου· ὅθεν: σπλάγ-

χνα οἰκτιροῦ = καρδίαν πλήρη εὐσπλαγχνίας. — μομφή = κατηγορία, παράπονον. — τὴν ἀγάπην· ἐννοεῖται: ἐν δὲ ὕ-
 σασθε· — ἐστὶ συνδεσμος τῆς τελειότητος = συνδέει,
 συσφίγγει τὴν τελειότητα. — βραβεύω = διανέμω τὰ βρα-
 βεῖα, ἄρχω, βασιλεύω, ὡς ἐνταῦθα. — ἐν ἐνὶ σώματι τὸν
 τρόπον = ὡς ἐν σῶμα. — εὐχάριστοι = εὐγνώμονες (πρὸς
 τὸν Θεόν). — ἐνοικεῖτω... πλουσίως = ἄς κατοικῆ ἐν ἀφθο-
 νία, δηλαδὴ νὰ ἔχητε δαψιλῆ καὶ ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ
 λόγου καὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. — ἐν πάσῃ σοφία = με-
 πᾶσαν σοφίαν, με πᾶν φωτιστικὸν καὶ διδακτικὸν μέσον,
 οἷα εἶναι οἱ ψαλμοί, οἱ ὕμνοι καὶ αἱ πνευματικαὶ ᾠδαί. — ἐν
 χάριτι = μετ' εὐγνωμοσύνης. — ἄδω ἐν τῇ καρδίᾳ =
 ψάλλω ἐκ καρδίας· τὰ ψαλλόμενα βγαίνουν ἀπὸ τὴν
 καρδιά μου. — πάντα· ἐννοεῖται: ποιεῖτε.

II. Πραγματικά.

Ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς Ἐπιστολή. — Κολοσσαεῖς
 εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν Κολοσσῶν, πόλεως τῆς Φρυγίας «με-
 γάλης καὶ εὐδαίμονος» (Ξενοφ. Κύρου Ἀναβ-
 1, 26) κατὰ τοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους, ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς
 τοῦ Παύλου δευτερευούσης σημασίας. Πρὸς τὴν ἐν Κολοσ-
 σαεῖς Ἐκκλησίαν πέμπει ὁ Ἀπόστολος ἀπὸ Ῥώμης (62 μ.Χ.)
 διὰ τοῦ Τυχικοῦ τὴν ἐπιστολήν, ἐν τῇ ἑποῖα συνιστᾷ προ-
 σοχὴν ἀπὸ τῶν ψευδοδιδασκάλων καὶ αἰρετικῶν, παρέχει
 δὲ καὶ πολυτίμους συμβουλάς πρὸς μὀρφωσιν χριστιανικοῦ
 χαρακτῆρος.

Ἡ περικοπὴ ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν προη-
 γουμένην (Ἐφεσ. Δ' 17 — 32 καὶ Ε' 1 — 2), πρὸς ἣν καὶ
 πρβλ. ἐρμηνείαν.

Νυνὶ = τώρα ὅτε ἐγίνατε χριστιανοί. — στίχ. 11· τὰ ἐν
 τῷ στίχῳ τούτῳ ἀναφερόμενα εἶναι τὸ μέγα καὶ χαρμόσου-
 νον κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος τῶν λαῶν, ἣν
 ἐνεκαίνισεν ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. "

Τὰ πάντα κλπ. = τὸ πνεῦμα τῆς ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος τὸ ἐκπηγάζον ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἄς πληροῖ τὰ πάντα καὶ ἄς διέπη ὅλας τὰς σχέσεις.

Ἅγιοι· διότι γενόμενοι χριστιανοὶ ἐνέκρωσαν τὸν παλαιὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον καὶ τείνουσι πρὸς τὴν ἀγιότητα.

Τελειότης = τὸ τέλειον· ἐνταῦθα ἔχει μεταφορικὴν σημασίαν σημαίνουσα τὸ σύνολον τῶν ἀρετῶν, δι' ὧν τελειοποιεῖται πνευματικῶς ὁ ἄνθρωπος· ἡ δὲ ἀγάπη συνδέει πάσας τὰς ἀρετάς, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι πᾶσα ἀρετὴ, ἂν δὲν προέρχεται ἐξ ἀγάπης, δὲν εἶναι ἀρετὴ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι περιέχουσα οὕτως ἡ ἀγάπη ἐν ἑαυτῇ πάσας τὰς ἀρετάς συνδέει αὐτάς.

Ψαλμὸς = τὸ ᾄσμα τὸ παιζόμενον ἐπὶ μουσικοῦ ὄργανου καὶ δὴ πρὸς δόξαν καὶ ὕμνον τοῦ Θεοῦ· τοιαῦτα ᾄσματα, ἐμπνευσμένης θρησκευτικῆς ἐξάρσεως, εἶναι οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαυΐδ.

ᾠδὴ = «αἶνος πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ μέλους ἡδίστου καὶ ἐναρμονίου προσφερόμενος» (Ζιγαβ.). ᾠδὴ πνευματικὴ = ᾠδὴ ἐξυμνοῦσα τὰ πνευματικὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος διδάσκει ὅτι ψάλλων τις ψαλμοὺς καὶ ὕμνους ἀφ' ἑνὸς μὲν ὕμνει τὸν Θεὸν καὶ πληροῖ τὴν ψυχὴν του χαρᾶς καὶ γαλήνης, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ διδάσκει πολλὰ τὸν ἑαυτόν του, διότι οἱ ψαλμοὶ καὶ οἱ ὕμνοι πλεῖστα τὰ ὠφέλιμα περιέχουσιν.

β'.

(Ἰακώβου Γ' 2—12)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Πταίειν ἐν λόγῳ = πταίειν εἰς τοὺς λόγους· τὸ νὰ ὑποπίπτῃ τις εἰς πταίσματα διὰ τοῦ λόγου, οἷα ἡ ὕβρις, ἡ κακολογία, ἡ ἀκαιρολογία κλπ. — πρὸς τὸ πείθεσθαι·

δηλοῖ τὸν σκοπὸν — μεταγω = μεταφέρω τι ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον, διευθύνω. — δρμη — ἡ ἔφοδος, ἡ δύναμις ἢ φορὰ· μεταφορικῶς — ἡ βούλησις, ὡς ἐνταῦθα. — μεγαλαυχῶ· ἀπαξ ἀπαντῶν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ = καυχῶμαι, κομπάζω, ἐργάζομαι μεγάλα, ὡς ἐνταῦθα = πολλὰ καὶ μεγάλα (καλὰ ἢ κακὰ) κατορθώνει. — ὕλη = τὸ δάσος. — κόσμος· ἐνταῦθα μεταφορικῶς = τὸ σύνολον, ἡ ὁλότης· κόσμος τῆς ἀδικίας = ὁλόκληρος κόσμος τῆς ἀδικίας, μεγάλη πηγὴ τῆς ἀδικίας, καθίσταται... — ἡ σπιλοῦσα· κατηγορηματικὴ μετοχὴ· σπιλώω - ὦ = λερώνω, μολύνω. — φύσις = ἡ φυσικὴ ἰδιότης, δι' ἧς διακρίνονται τὰ διάφορα ὄντα ἀπ' ἀλλήλων· φύσις θηρίων = πᾶν γένος θηρίων. — ἐνάλιος ὁ εὐρισκόμενος ἐντὸς τῆς θαλάσσης, θαλάσσιος. — τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ = διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἰδιοφυΐας. — ἀκατάσχετον κακὸν κλπ.· ἐννοεῖται: ἡ γ λ ὦ σ σ ἄ ἐ σ τ ι. — ἐν αὐτῇ· τὸ ὄργανον. — εὐλογῶ = λέγω καλὰ περὶ τινος, ἐγκωμιάζω, δοξάζω, εὐχαριστῶ, ὡς ἐνταῦθα. — ταῦτα = τὰ ἐξέρχασθαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος εὐλογίαν καὶ κατάραν. — βρύω = ἀναβρύω, ἀναβλύζω. — οὕτως οὐδεμία πηγὴ κλπ.· τὸ ῥῆμα: ὀ ὕ ν α τ α ι. — ἀλυκὸς = ἡ, ὃν (ἄλς) = ἀλμυρός.

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἡ περικοπή, ἰδὲ σελ. 70.

Εὐθύνων = ὁ διευθύνων, ὁδηγῶν, ὁ πηδαλιούχος.

Ἐν τοῖς μέλεσιν = μεταξὺ τῶν μελῶν, διότι εἶναι καὶ αὐτὴ μέλος τοῦ σώματός μας. — τροχὸς τῆς γενέσεως = ὁ τροχὸς τῆς ζωῆς, ὁ κύκλος τῆς ζωῆς, ὁ βίβων βίος. — φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως = διότι ἡ κακὴ γλῶσσα ἀνάπτει ἔριδας καὶ μίση καὶ πάθη εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις.

Γέενα (λέξις ἑβραϊκῆ) = ἡ παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ κοιλίᾳ τοῦ Ἐννόμ, ἐν ἣ ἑρρίπτοντο αἱ ἀκαθαρσίαι, πρὸς

ἀποτέφρωσιν τῶν ὁποίων ἐτηρεῖτο ἐκεῖ ἄσβεστον πῦρ· ἐν-
τεῦθεν, κατὰ συνεκδοχὴν, σημαίνει τὸν τόπον ἐνθα ὑπάρ-
χει τὸ ἄσβεστον πῦρ τῆς θείας τιμωρίας, ἢ κόλασις.

Φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γέεννης· δεικνύει ὅτι ἡ
γλῶσσα (ὁ κακὴν γλῶσσαν ἔχων) ἡ ὁποία ἐγένετο πολλῶν
κακῶν πρόξενος ἐν τῷ βίῳ μέλλει νὰ τιμωρηθῇ ἐν τῇ
μελλούσῃ κολάσει.

Οὐδείς... ἀνθρώπων· τῶν ἁμαρτωλῶν, οἵτινες δὲν εἶναι
κύριοι τῆς γλώσσης των.

Μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου· διότι πράγματι διαχύνει δη-
λητήριο, προσξενοῦν τὸν ἠθικὸν καὶ πολλάκις καὶ τὸν σω-
ματικὸν θάνατον πολλῶν ἀνθρώπων.

Καὶ πατέρα· ἀποκαλεῖται ὁ Θεὸς πατὴρ γενικῶς μὲν
πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Χριστοῦ.

γ'.

(Α' Ἰωάν. Δ' 7—21).

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἡ ἐκ δηλοῦ τὴν καταγωγὴν.—ὅτι ἐστὶ
αιτιολογικόν.— ἐν τούτῳ—διὰ τούτου, ἐπεξηγεῖται δὲ διὰ
τοῦ «ὅτι τὸν υἱὸν... ἀπέσταλκεν»· ἐν τούτῳ
ἐστὶν—εἰς τοῦτο ὑπάρχει, ἐν τούτῳ ἔγκειται· τὸ «ἐν
τούτῳ» ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ «οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγα-
πήσαμεν». — *ἰλασμός* (ἰλάσκομαι) = ἡ συνδιαλλαγή,
τὸ μέσον τῆς συμφιλίωσεως.— *περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν*
= διὰ τὰς ἁμαρτίας μας.— *οὕτως* = τόσον.— *πώποτε* =
ποτέ, οὐδέποτε.— *τετελείωμι* = εἶμαι τέλειος, ἔχω φθάσῃ
εἰς ἠθικὴν τελειότητα· *τετελειωμένη* ἐστὶν ἐν ἡμῖν
= εἶναι εἰς βαθμὸν τέλειον εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν.— ἐν
τούτῳ—διὰ τούτου, τοῦ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.— *Μαρτυρῶ* =
εἶμαι μάρτυς, βεβαιῶ.— ἐν ἡμῖν—δι' ἡμᾶς, πρὸς ἡμᾶς.—
μένω ἐν τῇ ἀγάπῃ = ἐμμένω διαρκῶς ἐν τῇ ἀγάπῃ, διαρ-

Περικοπαὶ ἐκ τῶν Πράξ. καὶ Ἐπιστ. τῶν Ἀποστ. 6

κῶς ἀγαπῶ. — μεθ' ἡμῶν = ἔχει γίνῃ ἡ ἀγάπη τελεία μαζί μας, δηλαδή τελειωθείσα ἡ ἀγάπη κατέστησε καὶ ἡμᾶς τελείους. — παρρησία (πᾶν — ῥῆσις) = ἡ ἐλευθεροστομία, ἡ εὐλικρίνεια, τὸ θάρρος, ἡ πεποιθήσις, ὡς ἐνταῦθα. — ἐν τῇ ἡμέρᾳ = κατὰ τὴν ἡμέραν. — ὅτι αὐτὸς πρῶτος. τὸ ὅτι εἶναι αἰτιολογικόν. αὐτὸς = ὁ Θεός. — ἵνα ὁ ἀγαπῶν κλπ. ἐπεξηγεῖ τό: «ταύτην τὴν ἐντολήν».

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἐλήφθη ἡ περικοπή, ἰδὲ σελ. 66.

Ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται = κατάγεται πνευματικῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ τούτου συνέπεια εἶναι τὸ ὅτι γινώσκει τὸν Θεόν.

Ἴνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. διότι ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου ἐλευθέρωσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας διήνοιξεν εἰς ἡμᾶς λαμπροὺς ὄρζζοντας νέας πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς ζωῆς καὶ πέρα τοῦ τάφου ἀτελευτήτως ἐκτεινομένης (πρβλ. Ῥωμ. Ε' 1—12 καὶ σελ. 68).

Ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν ἔχομεν τὴν ἐσωτερικὴν πληροφορίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι ὁ Θεὸς μένει ἐν ἡμῖν.

Ἡμεῖς τεθεάμεθα κλπ. διότι ὄντως οἱ Ἀπόστολοι, μετὰξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ γράφων Ἰωάννης, ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἶδον τὸν Σωτῆρα.

Ἴνα παρρησίαν ἔχωμεν διότι γνωρίζοντες τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγαπήσαντες καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους δὲν θὰ φοβούμεθα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως τὴν τιμωρίαν.

Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ = ἀγαπήσαντες τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα ὅμοιοι πρὸς αὐτὸν διάγοντες καὶ βιοῦντες ἐν τῷ κόσμῳ ὡς τοιοῦτοι δὲ θὰ ἔχωμεν καὶ πάρρησίαν ἐν ἡμέρᾳ

κρίσεως, διότι μιμούμενοι τὸν Χριστὸν ἐφηρμόσαμεν τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον μας.

Κόλασιν ἔχει· ἐμπεριέχει τιμωρίαν· τὸ συναίσθημα δηλαδὴ τοῦ φόβου ἐμπεριέχει τὴν ἔννοιαν τῆς τιμωρίας, ἣτις εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν ἀγάπην· διὰ τοῦτο ὅπου ἀγάπη ἔκει συναίσθημα φόβου δὲν ὑπάρχει.

Πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς· ἐτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ἀπέθανε» πρβλ. σελ. 69 (Ῥωμ. Ε' 8).

(*Α' Κορινθ. ΙΓ' 1—7*)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἀλαλάζω = φωνάζω ἀλαλά (ἐπιφώνημα τῶν στρατιωτῶν ὁρμούντων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ), ἤχῳ, βοῶ ἀνάρθρως καὶ θορυβωδῶς. — *προφητεία* = τὸ χάρισμα τοῦ προφητεύειν. — *μυστήριον* (μύω) = τὸ μυστικόν, αἶθεται διδασκαλίας. — *γνώσις* = ἡ σοφία, ἡ σαφὴς καὶ τελεία γνώσις τῶν τ' ἐγκοσμίων πραγμάτων καὶ τῶν θείων. — *ψομίζω* = τρέφω τινά, μοιράζω, διανέμω, ὡς ἐνταῦθα. — *ἡ ἀγάπη* ἀντὶ δ' ἔχων τὴν ἀγάπην, ὁ ἀγαπῶν· χάριν μεζονος ἐμφάσεως ὁθετος Ἀπόστολος προσωποποιεῖ τὴν ἀγάπην. — *χρηστεύομαι* = φέρομαι χρηστῶς, φιλανθρώπως, συμπεριφέρομαι με ἀγαθοσύνην. — *ζηλῶ* = ζηλεύω, φθονῶ. — *περπερεύομαι* (πέρπερος = φλύαρος, ἀλαζών) = ἀλαζονεύομαι, κομπάζω. — *φυσιοῦμαι* = ὑπερηφανεύομαι, ἐπαίρομαι. — *ἀσχημονῶ* = φέρομαι ἀπρεπῶς, ἀσέμνως. — *ζητῶ τὰ ἑμμαντοῦ* = ζητῶ τὰ ἰδικά μου, ζητῶ τὸ συμφέρον μου παραβλέπων τὸ τοῦ ἑτέρου. — *παροξύνομαι* = ἐρεθίζομαι. — *λογίζομαι* = καταλογίζω τινί τι· οὐ λογίζεται τὸ κακὸν = δὲν λογαριάζει τὸ κακὸν τὸ ὁποῖόν τις ἔκαμε πρὸς αὐτόν· (πρβλ.: «*χρηστεύεται*»)· τὸ κοινόν: «δὲν βάζει τὸ κακὸ εἰς τὸν νοῦν του». — *οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ*· δὲν εὐχαριστεῖται διαπράττουσα ἀδικίαν· διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐκ.

φράζεται τὸ ἀντικείμενον τῆς χαρᾶς τῆς ἀγάπης ἀρνητικῶς. — συγχαίρει... τῇ ἀληθείᾳ: ἐκφράζεται τὸ ἀντικείμενον τῆς χαρᾶς τῆς ἀγάπης θετικῶς, δηλαδή: ἡ ἀγάπη αἰσθάνεται ἱκανοποίησιν βλέπουσα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην νὰ ἰσχύη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀρετὴν νὰ διαλάμπη, τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην νὰ στερεοῦται καὶ τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀληθῆ φρησκείαν ν' ἀνθῆ. — στέγω = στεγάζω, κρύπτω, ἀνέχομαι, ὑπομένω, ὡς ἐνταῦθα. — πιστεύω = ἐμπιστεύομαι. — πάντα· ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει ἀπτάς ἀφορμὰς ὑποψίας· ἐμπιστεύεται τὰ πάντα· πάντα ἐλπίζει = πάντα τὰ χρηστὰ ἐλπίζει παρὰ τοῦ πλησίον· πάντοτε ἐλπίζει ὅτι ὁ πλησίον, καὶ φαῦλος ὢν, δύναται νὰ διορθωθῆ. — ἐκπίπτει = πίπτει ἔξω, χάνει τὴν ἀξίαν, παύεται, ὡς ἐνταῦθα = ἡ ἀγάπη οὐδέποτε παύει τοῦ ν' ἀγαπᾷ.

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἡ περικοπή, ὄρα σελ. 71

Χαλκός = τὸ γνωστὸν μέταλλον, ἐξ οὗ πρὸς τοῖς ἄλλοις κατεσκευάζοντο παρ' ἀρχαίους, ὡς καὶ νῦν, καὶ πλεῖστα μουσικὰ ὄργανα.

Κύμβαλον = μουσικὸν ὄργανον κρουστὸν, παράγον ἤχους ὀξεῖς καὶ λιγυρούς· ἐπιτυχῶς ὁ Ἀπόστολος τὸν πολλὰ μὲν διδάσκοντα καὶ γνωρίζοντα, μὴ ἐμψυχούμενον ὁμῶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης· ἐξομοιοῖ πρὸς τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα μουσικὰ ὄργανα (χαλκός, κύμβαλον), ἅτινα, μὴ ἔχοντα ἰδίαν ζωὴν, μόνον ὅταν κρουσθῶσιν ἔξωθεν παράγουσιν ἤχον. — ἵνα καυθήσωμαι· ἐξ αὐτῆς ἀπαρνήσεως καὶ πίστεως πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ αὐτὸς ὁ μέγας ἄθλος τοῦ μαρτυρίου, κατὰ τὸν Παῦλον, οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει, ἂν μὴ προσέρχεται ἐξ ἀγάπης.

Οὐδὲν ὠφελοῦμαι· ἐννοεῖται πνευματικῶς = οὐδεμίαν ἀμοιβὴν προσδοκῶ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

4. Ὁ χριστιανικὸς οἶκος.

(Ἐφεσ. Ε' 22—33 καὶ Ϛ' 1—9).

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ὡς τῷ Κυρίῳ· τὸ ῥῆμα εἶναι : ὑποτάσσεσθε. — ὅτι ὁ ἀνὴρ· αἰτιολογικόν. — τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν· τὸ ῥῆμα εἶναι : ὑποτάσσεσθε. — ἀγιάζω = καθαρίζω τι ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐνοχῆς, καθιστῶ τι ἅγιον. — ἐν ῥήματι = διὰ λόγου, διὰ τοῦ λόγου, τοῦ κηρύγματος (τοῦ Εὐαγγελίου). — παρίστημι = στήνω τι πλησίον τινός, παρουσιάζω· ἵνα παρουστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ = ἵνα παρουσιάσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν του — τὴν ἐκκλησίαν· ἐπεξήγ. τοῦ : αὐτὴν. — σπῖλος = τὸ στίγμα, ἡ κηλίς, ὁ ῥύπος· τροπικῶς ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας = αἴσχος, ὡς ἐνταῦθα. — ῥυτίς = ἡ ζαρωματιὰ τοῦ δέρματος τοῦ προσώπου· τροπικῶς ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας = τὸ σφάλμα, ὡς ἐνταῦθα. — οὕτως· εἰσάγει τὸ συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω. — ἐκτρέφω = τρέφω, ἐπιμελοῦμαι. — θάλπω = ζεσταίνω τι, περιθάλπω, περιποιουμαί τι μετὰ τρυφερότητος. — καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν· τὰ ῥήματα εἶναι : ἐκτρέφει καὶ θάλπει, τὸ δὲ ἐπόμενον ὅτι εἶναι αἰτιολογικόν. — ἐσμέν· τὸ ὑποκείμενον : ἡμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐκκλησίαν. — ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ κλπ. προσδιορίζει σαφέστερον τό : μέλη ἐσμέν τοῦ σώματος· ἐκ τῆς φράσεως ταύτης ἐξυπακούεται ἡ συγγενὴς φράσις : ὡς ἡ Εὐα εἶναι ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τῶν ὀστέων τοῦ ἀνδρός (Γεν. β' 22) καὶ ἔπεται τό : ἀντὶ τούτου = διὰ τοῦτο, ἕνεκα τοῦ ὅτι ἡ Εὐα εἶναι σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ Ἀδάμ. — λέγω εἰς Χριστὸν = ἀναφέρω τοῦτο εἰς τὴν ἔνωσην τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις καὶ εἶναι εἰκὼν τῆς ἐν τῷ γάμῳ ἐνώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

— οἱ καθ' ἓνα = οἱ κατὰ μέρος, τὰ μεμονωμένα άτομα, ἅτινα μεθ' ἑνὸς προσώπου ἐν τῷ γάμῳ ἐνοῦνται. — ἵνα φοβῆται ἐννοεῖται τό: λέγω. — ἐν Κυρίῳ = κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ὡς ὁ Κύριος διατάσσει. τοῦτο· τὸ ὑπακούειν... — ἐπαγγελία = ὑπόσχεσις (τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους): ἐν ἐπαγγελίᾳ = περιέχουσα ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος εὐθύς παραθέτει. «ἵνα εὖ σοι κλπ. — ἵνα εὖ σοι γένηται = ἵνα ἀγαθὰ σοι γένηται, ἵνα εὐτυχήσῃς. — παροργίζω = κινῶ εἰς ὀργήν, ἐρεθίζω τινά. — ἐκτρέφετε = ἀνατρέφετε. — ἐν παιδείᾳ· δηλοῖ τὸ ὄργανον = διὰ τῆς παιδείας καὶ νοουθεσίας. — Κυρίου = τῆς γενομένης ὅπως θέλει ὁ Κύριος. — κατὰ σάρκα = κατὰ τὸ σῶμα, οἱ ἐξουσιάζοντες μόνον τὸ σῶμα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Θεὸν τὸν κύριον τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος ἡμῶν. — ἀπλότης (καρδίας) = τὸ ἄδολον, ἡ ἀγνότης, ἡ εἰλικρίνεια. — ὡς τῷ Χριστῷ· τὸ ῥῆμα εἶναι: ὑπακούετε. — ὀφθαλμοδουλία (ὀφθαλμός — δοῦλος) = τὸ νὰ ὑπηρετῇ τις μὲ ψευδῆ ζῆλον, ὅταν τὸν βλέπωσιν ἢ διὰ νὰ τὸν βλέπωσιν οἱ κύριοι του· πρβλ.: «γιατὰ τὰ μάτια». — κατ' ὀφθαλμοδουλίαν = μὴ δουλεύετε διὰ νὰ σᾶς ἴδουν οἱ κύριοι. — ἀνθρωπάρεσκος = ὁ ζητῶν ν' ἀρέσκῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. — ἐκ ψυχῆς = μὲ τὴν καρδιά σας (καὶ ὄχι γιατὰ νὰ σᾶς ἴδουν μόνον). — εὐνοια = ἡ εὐμένεια, ἡ συμπάθεια. — Ἡ σύνταξις τοῦ στίχ. 7· ἔχει οὕτω: δουλεύοντες τοῖς κυρίοις ὑμῶν μετ' εὐνοίας ὡς δουλεύετε τῷ Κυρίῳ. — κομιοῦμι· μέλ. τοῦ κομίζω = φέρω τι, ἀποκτῶ, λαμβάνω ἀμοιβήν, ὡς ἐνταῦθα. — ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν (ἀνίημι) = μετριάζοντες τὴν ἀπειλήν. — προσωποληψία = τὸ νὰ λαμβάνῃ τις ἐν τῇ κρίσει ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν ἢ τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων, ἢ μεροληψία.

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἡ περικοπή, ἰδὲ σελ. 75

Κεφαλὴ τῆς γυναικός· ὅπως ἐν τῷ σώματι ἡ κεφαλὴ διευθύνει τὰ λοιπὰ μέλη, ἅτινα ὑποτάσσονται εἰς αὐτήν, οὕτω καὶ ἐν τῷ γάμῳ ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ διευθύνῃ καὶ ἐδηγῇ εἰς τὸν ἀγαθὸν τὴν γυναῖκα, ἣτις δέον νὰ ὑπακούῃ εἰς αὐτόν.—αὐτός...σωτὴρ τοῦ σώματος· καθὼς ὁ Χριστὸς ἔσωσε τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τοὺς χριστιανούς, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ εἶναι προστάτης καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς γυναικός. — ἐν παντί· κατὰ πάντα μὲν πρέπει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἄνδρα ἡ σύζυγος, πλὴν βεβαίως τοῦ κακοῦ, τῆς ἁμαρτίας.

Ἐκκλησία· εἰς τὴν χριστιανικὴν γλῶσσαν Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἄθροισμα τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα.

Ἐαυτὸν παρέδωκεν κλπ.· πρόκειται περὶ τῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καταλλαγῆς ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν (πρβλ. σελ. 68 καὶ Ῥωμ. Ε' 1—11). Παραστατικώτατα ὁ θεὸς Παῦλος εἰκονίζει τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς νύμφην τοῦ Χριστοῦ λουσθεῖσαν καὶ καλωπισθεῖσαν ἡθικῶς ἐν τῷ λουτρῷ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος.

Λουτρὸν τοῦ ὕδατος· = τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, διότι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς διὰ λουτροῦ ὁ βαπτιζόμενος ἀποπλύνεται τῆς ἁμαρτίας του.

Εἰς σάρκα μίαν· δηλοῖ τὴν στενὴν ἔνωσιν, τὴν ὁμοφωνίαν, ἣτις πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἐν τῷ δεσμῷ τοῦ γάμου.

Τὸ μυστήριον τοῦτο· ἢ ἐν τῷ γάμῳ ἔνωσις καὶ ἀφοσίωσις τῶν συζύγων.

Ἴνα φοβῆται κλπ.· οὐχὶ βεβαίως Ἴνα, ὡς δούλη τις, τρέμῃ τὸν ἄνδρα, ἀλλ' Ἴνα τιμᾶ καὶ σέβηται αὐτόν, ὑπακούουσα εἰς τὰς ὁρθὰς αὐτοῦ συμβουλὰς.

Μακροχρόνιος· ὡς ἀμοιβὴν τῆς εἰς τοὺς γονεῖς ὑπακοῆς ὁ Θεὸς ὑπόσχεται μακροβιότητα, διότι αὕτη ἐθεωρεῖτο

παρ' Ἑβραίοις, ὡς καὶ νῦν παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς ἰδίᾳ λαοῖς, ὡς εὐλογία Θεοῦ.

Μὴ παροργίζετε: διὰ τῶν ἀκαίρων καὶ ὑπερβολικῶν τιμωριῶν.

Μετὰ φόβου καὶ τρόμου: θέλει νὰ δείξῃ διὰ ζωηρῶν χρωμάτων τὴν τελείαν ὑπακοήν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τῶν κυρίων.

Ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ: διότι θέλημα Θεοῦ εἶναι τὸ ὑπηρετεῖν πισ. ὡς καὶ ἀφωσιωμένως.

Τὰ αὐτὰ = τὰ ἴδια: ὅπως δηλαδὴ οἱ δούλοι ἐξ ἀγάπης καὶ εἰλικρινῶς δουλεύουσι τοὺς κυρίους τῶν, πρέπει καὶ οὗτοι καθ' ὅμοιον τρόπον μετ' ἀγάπης καὶ εἰλικρινείας νὰ φέρωνται πρὸς τοὺς δούλους τῶν.

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

(Κολοσ. Γ' 18—Δ' 1)

Ἡ περικοπὴ ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀνωτέρω (Ἐφεσ. Ε' 22), πρὸς ἣν καὶ πρβλ. ἐρμηνείαν. — ὡς ἀνῆκεν ἀντὶ ἐνεστῶτος = ὡς ἀρμόζει. — *πικραίνομαι* = γίνομαι πικρός, σκληρός: *μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς* = μὴ φέρεσθε βαναύσως καὶ πικρῶς πρὸς αὐτάς, μὴ λυπῆτε αὐτάς. — *ἐργάζεσθε τὸ ἀντικείμενον*: πᾶν ὅτι ἐὰν ποιῆτε. — *ἀπολήψεσθε* (ἀπολαμβάνω) = θὰ λάβητε ὡς ἀμοιβήν. — *οὐκ ἔστι ἐννοεῖται: παρὰ τῷ Θεῷ*. — *παρέχομαι*: ἐνταῦθα = χορηγῶ, δίδω τί τι.

II. Πραγματικά.

Ἐρεθίζετε: σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ: «*παροργίζετε*» (ἰδὲ ἀνωτέρω καὶ Ἐφεσ. Γ' 4).

Ἴνα μὴ ἀθυμῶσιν: ἡ ἀθυμία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν τέκνων, ἅτινα, ἀπογοητευόμενα ἐκ τῶν ἀλόγων καὶ πολλῶν τιμωριῶν, ἀδιαφοροῦσι πλεον πρὸς τὰς

διαταγὰς τῶν γονέων των, τὸ πρὸς τοὺς ὁποίους σέβας χαλαροῦται.

Ἀνταπόδοσιν κληρονομίας· εἰς ἀμοιβὴν τῆς πιστῆς καὶ εὐκρινουῶς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος αὐτῶν ὁ Θεὸς θ' ἀνταποδώσῃ τοῖς δούλοις τὴν κληρονομίαν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τῆς μελλούσης ζωῆς.

Τῷ γὰρ Κυρίῳ ... δουλεύετε· διότι, ὅταν κατὰ συνειδήσιν καὶ ἐκ φόβου Θεοῦ ἐκτελῆ τις τὴν ὑπηρεσίαν του, εἶναι ὡς νὰ ὑπηρετῇ αὐτὸν τὸν Θεόν.

Ἔχετε Κύριον· λίαν ἐπικαίρως ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς κυρίους ὅτι καὶ αὐτοὶ ἔχουσιν ἐν οὐρανοῖς Κύριον, ὅστις θὰ κρίνῃ αὐτοὺς δικαίως καὶ ἀπροσωπολήπιως καὶ θὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς δι' ὅσα ἠδίκησαν τοὺς δούλους των.

δ. Ὁ χριστιανὸς ἀπέναντι τῆς κοινωνίας.

(*Α' Πέτρου Β' 13 — 20*)

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Ἀνθρωπίνῃ κτίσει· ἐνταῦθα σημαίνει τὰς ἀρχὰς τὰς πολιτικάς, αἵτινες ἐγκαθίστανται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ διὰ τῆς πολιτείας ἐπιδιωκομένου ἀγαθοῦ· ὅθεν: *πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει* = εἰς πάσας τὰς πολιτικάς ἐξουσίας. — *διὰ τὸν Κύριον*· διότι θέλει ὁ Κύριος. Πρβλ.: «ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Μάρκ.ιβ' 17). — *ἐκδίκησις* = ἡ τιμωρία. — *φιμοῦν*· ἐπεξηγεῖ τό: οὕτως ἐστὶ· ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων ἔχει οὕτως: (ἡ μᾶς) ἀγαθοποιούντας φιμοῦν τὴν ἀγνωσίαν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων· *φιμῶ-ω* = κλείω τινὸς τὸ στόμα, κάμνω τινὰ νὰ σιωπήσῃ· — *ἀγνωσία* = ἡ ἔλλειψις γνώσεως, ἡ ἄγνοια. —

σκολιός = όχι ίσος, δόλιος, δύστροπος, γρινιάρης, ως ένταῦθα. — χάρις· ένταῦθα = τὸ ἄξιον μισθοῦ· τοῦτο εἶναι ἄξιον μισθοῦ· δηλαδὴ ἔάν ὑποφέρῃ τις κλπ. — διὰ συνείδησιν Θεοῦ = ἔνεκα τῆς συμμορφώσεως τῆς συνειδήσεώς του μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (ὅστις ἐπιβάλλει ὑποταγὴν καὶ εἰς τοὺς σκολιούς κυρίους). ποῖον κλπ. ἔσται ὑμῖν. εἰ ὑπομενεῖτε = ποία τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς, ἔάν... = κλέος = ἡ καλὴ φήμη, ἡ δόξα.

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἡ περικοπή, ἰδὲ σελ. 65)

Ἐγεμόσιν· ένταῦθα εἶναι οἱ έν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος διοικοῦντες τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους, οἱ τοπάρχαι.

Ἀγαθοποιοῦντας = πράττοντας τὸ ἀγαθόν, δηλαδὴ ὑπακούοντας εἰς τοὺς ἄρχοντας.

Τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· διότι οἱ εἰδωλολάτραι ἐφρόνουν ἀνοήτως καὶ κατηγόρουν ἀδίκως τοὺς χριστιανούς ὅτι οὗτοι δῆθεν ἦσαν ἀνατροπεῖς τοῦ καθεστῶτος, μὴ ὑπακούοντες εἰς τὰς ἐξουσίας τοῦ αὐτοκράτορος· ἀκριβῶς λοιπὸν διὰ τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους ὑποταγῆς τῶν οἱ χριστιανοὶ ἐκαλοῦντο νὰ κλείσωσι τὸ στόμα τῶν ἀνοήτων καὶ ἀγνοούντων ἀνθρώπων.

Καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα κλπ.· οἱ χριστιανοὶ ὤφειλον νὰ μὴ περιφρονῶσι τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς έν ὀνόματι δῆθεν τῆς ἐλευθερίας, ἣν ἔφεραν εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός, ἀλλ' ἀκριβῶς, ὡς ἡθικῶς ἐλεύθεροι, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους.

Πάντας = πάντα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείας.

Τὴν ἀδελφότητα· εἰδικεύει τὴν ἔννοιαν ἣν ἐξέφεραν ἀνωτέρω διὰ τοῦ : πάντας, ἐννοῶν εἰδικώτερον τοὺς χριστιανούς, τοὺς ἀδελφοὺς έν Κυρίῳ.

Ἐν παντὶ φόβῳ· πρβλ. : « μετὰ φόβου καὶ τρόμου » (πρβλ. σελ. 88 καὶ Ἐφεσ 5' 5). ..

('Ρωμ. ΙΓ' 1 — 8).

I. Γλωσσική ἐπεξεργασία

Πᾶσα ψυχὴ = πᾶς ἄνθρωπος. — εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ ἐννοεῖται: τεταγμένη· πᾶσα πολιτικὴ ἐξουσία ἔχει ταχθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. — ἀντιτάσσομαι = ἴσταμαι ἐναντίον τινός, ἀντίσταμαι εἰς τινα, δὲν ὑπακούω. — κρῖμα = ἡ ἀπόφασις, ἡ κρίσις, ἡ καταδίκη· ἐαυτοῖς κρῖμα λήφονται = θὰ λάβωσι διὰ τὸν ἑαυτὸν των τιμωρίαν, θὰ τιμωρηθῶσιν. — οἱ ἄρχοντες· συνών. τῷ : ἐξουσία. — φόβος = τὸ συναίσθημα τοῦ φόβου, τὸ ἐμπνέον φόβον, ὡς ἐνταῦθα· εἶναι κατηγορούμενον τοῦ : εἰσι = πρὸς ἐκφοβισμόν, διὰ νὰ ἐμπνέωσι φόβον. — τῶν ἀγαθῶν ἔργων = τοῖς ποιῶσιν ἀγαθὰ ἔργα. — διάκονος = ὁ θεράπων, ὁ ὑπηρέτης. — διάκονος ἐστὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθὸν = διότι ἡ ἐξουσία σου εἶναι ὑπηρετῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν σου (ἐξασφαλίζουσα τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας σου καὶ τὴν ἐκ ταύτης εὐδαιμονίαν σου). — εἰκῆ = χωρὶς λόγον, ματαίως. ὀργή = ὁ θυμὸς, ἡ ὀργή, ἡ τιμωρία· εἰς ὀργὴν = εἰς τιμωρίαν, διὰ νὰ τιμωρῆ. — ἐκδικος = ἐκδικητής, τιμωρός. — διὸ = διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ εἶναι ἡ ἐξουσία ὄργανον τοῦ θεοῦ θελήματις. — ὑποτάσσεσθαι τῇ ἐξουσίᾳ. — διὰ τὴν ὀργὴν ὡς ἀνωτέρω = διὰ τὴν τιμωρίαν, διὰ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας. — διὰ τὴν συνείδησιν = διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ συνείδησις ἡμῶν. — λειτουργὸς = ὁ ὑπάλληλος τῆς πολιτείας, ὁ ὑπηρέτης. — προσκαρτεροῦ = ἐπιμένω διαρκῶς, ἀσχολοῦμαι, εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τι (Πρβλ. σελ. 42 καὶ Πράξ. Β' 42)· προσκαρτεροῦντες εἰς αὐτὸ τοῦτο = «εἰς τὸ φροντίζειν τῶν ἀρχομένων καὶ πᾶσαν ἐπινοεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν» (Ζ.γαβ). — τῷ τὸν φόρον = τῷ αἰτοῦντι τὸν φόρον.

II. Πραγματικά.

Περὶ τῆς Ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς ἡ περικοπή, ἰδὲ σελ. 69

Τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ τὸ ἔργον τῆς ἐξουσίας εἶναι ἠθικὸν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπερ εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ κακοῦ καὶ ὁ ἔπαινος τοῦ ἀγαθοῦ· ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ ταύτης ἡ ἐξουσία εἶναι ὄργανον τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχει τεταγμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 3· πρβλ. Α' Πέτρ. Β' 14.

Ἡ μάχαιρα = τὸ ξίφος: τὴν μάχαιραν φορεῖν = ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ ζωῆς καὶ θανάτου· ὄντως τὸ σημεῖον τῆς ἐξουσίας, ἣν ἔχουσι τὰ ὄργανα τοῦ κράτους, εἶναι τὸ ξίφος.

Φόρος = ὁ δασμός, κυρίως ὁ ἔγγειος φόρος ἐπὶ τῶν κτημάτων κλπ.

Τέλος = ὁ ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου φόρος.

Φόβος = τὸ συναίσθημα τοῦ φόβου, τὸ ὅποσον ἔχει ὡς ἐπακόλουθον τὴν ὑπακοήν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἐξουσίας.

Τιμὴ = ὁ σεβασμός, ἡ ἔκφρασις τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς εὐλαβείας καὶ ἐκτιμήσεως.

6. Ἡ πρὸς Φιλίμονα Ἐπιστολή.

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία.

Χριστοῦ Ἰησοῦ: (γεν. ἠθική) = χάριν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.—συνεργός=συνεργάτης, βοηθός· ἐννοεῖται: «ἐν τῷ κηρύγματι».—κατ' οἶκον = ἐν τῷ οἴκῳ.—χάρις = εὐνοια, εὐμένεια, εὐλογία (τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους)· ἐννοεῖται: ἔστω.—ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου = κατὰ τὰς προσευχάς μου.—ἀκούων· μετοχ. αἰτιολογική.—ἀγίους = τοὺς Χριστιανούς.—(ἰδὲ σελ. 77 καὶ Πράξ. Θ' 13) = ἡ

κοινωνία—ἡ συμμετοχή· ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου—
 ἡ συμμετοχή σου εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν — ἡ πίστις
 σου. — ἐνεργῆς—ὁ ἐνεργῶν, ὁ δι' ἔργων ἐκδηλούμενος, ὡς
 ἐνταῦθα. — ἐπίγνωσις· πρβλ. σελ. 77 καὶ Κολοσ. Γ' 10· ἐν
 ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ—ἐν τῇ κατανοήσει καὶ ἐκτελέσει
 πάσης ἀρετῆς, κατανοῶν καὶ ἐκτελῶν πᾶσαν ἀρετὴν.—τοῦ
 ἐν ἡμῖν· ἐννοεῖται: ἐκτελουμένου ἀγαθοῦ — τοῦ
 ὑφ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πραττομένου ἀγαθοῦ.—εἰς Χρί-
 στὸν—εἰς δόξαν Χριστοῦ. — χάριν—εὐνοϊαν, εὐχαρίστησιν·
 ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ: χαράν. — παράκλησιν· κυρίως: πρόσ-
 κλησιν πρὸς βοήθειαν, προτροπήν, παρηγορίαν, ὡς ἐνταῦθα.
 — ὅτι· αἰτιολογικόν.—σπλάγχνα (πρβλ. σελ. 77 καὶ Κολοσ.
 γ, 12) σελ. = αἱ καρδίαι, — διὰ σοῦ—διὰ τῆς σῆς βοη-
 θείας καὶ συνδρομῆς.—παρηγοσία· (πρβλ. σελ. καὶ Πράξ.
 Θ' 27) = ἐλευθεροστομία, θάρρος. — ἔχων· μετοχὴ ἐναν-
 τιωματικῆ. — τὸ ἀνήκον = τὸ πρέπον, ὅ,τι ἔχεις νὰ
 κάμῃς. — εὐχρηστος = χρήσιμος, ὠφέλιμος. — ἀναπέμπω
 = στέλλω ὀπίσω τινά.—προσλαμβάνομαι· ἐνταῦθα = ὑπο-
 δέχομαί τινα φιλικῶς.—πρὸς ἑμαυτὸν—πλησίον μου, παρ'
 ἐμοί. — κατέχω· ἐνταῦθα=κρατῶ, βαστῶ τινα.—ὡς κατὰ
 ἀνάγκην· ἐννοεῖται: πρὸς ἀνάγκην. — κατὰ
 ἐκούσιον = ἀναγκαστικῶς, ἐκουσίως. — τάχα = ἴσως, πι-
 θανῶς. — εἶτα = ταχέως, — πρὸς ὥραν = προσωρινῶς.—
 ἀπέχω = ἔχω τι ἐντελῶς, ἀπολαύω ἐντελῶς, ἐξοφλῶ.—κοι-
 νωνός=ὁ ἔχων τι κοινὸν μετ' ἄλλου, ὁ μέτοχος, ὁ σύντρο-
 φος· ἐνταῦθα κοινωνός ἐννοεῖται: τῆς πίστεως—ἀδελ-
 φός ἐν Χριστῷ.—ἐλλογῶ = λογαριάζω τι. — ὀναίμην· εὐ-
 κτικὴ τοῦ ὀνίναμαι=ἔχω ὄφελος, ὠφελοῦμαι—εἶθε νὰ
 ὠφεληθῶ ἀπὸ σέ.—ἀναπαύω τὰ σπλάγχνα = παρηγορῶ,
 εὐχαριστῶ τὴν καρδίαν τινός, τὸ κοινῶς λεγόμενον: κάμε
 μου τὴν καρδιά. — χαρισθήσομαι = θὰ σᾶς χαρι-
 σθῶ, ἐλευθερούμενος ἀπὸ τὰ δεσμά μου· θὰ με ἔχετε πάλι
 νὰ μαζίσασα.

II. Πραγματικά.

Ἡ Ἐπιστολή.—Ὁ Ὀνήσιμος δούλος τοῦ ἐπισήμου χριστιανοῦ τῶν Κολοσσῶν Φιλήμονος, δραπετεύσας, πιθανῶς διὰ κλοπὴν τινα (Φιλ. 18) ἀπὸ τοῦ κυρίου του, κατήντησεν εἰς Ῥώμην, ἐνθα διέμενε τότε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, δέσμιος χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν παρὰ τῷ Φιλήμονι διαμονὴν του. Ὁ Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ κατηχεῖ τὸν Ὀνήσιμον εἰς τὸν χριστιανισμόν, ἐπόσην δὲ ἠθικὴν μεταβολὴν ἔδεξεν οὗτος, γενόμενος χριστιανός, δεικνύει τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης Ἐπιστολῆς. Τοῦτον τὸν Ὀνήσιμον, τὸν ποτὲ δούλον δραπέτην, νῦν δὲ ἀδελφὸν ἐν Χριστῷ ἀγαπητόν, μέλλοντα νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν κύριόν του Φιλήμονα, ἐφοδιάζει ὁ Παῦλος διὰ τῆς παρούσης συντόμου μὲν ἀλλὰ θερμοτάτης συστατικῆς Ἐπιστολῆς, ἣν ἔγραψεν ἰδιοχείρως ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ φυλακῆς του περὶ τὸ 62 μ. X.

Δέσμιος. διότι ἔγραψε τὴν Ἐπιστολὴν κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ φυλάκισίν του.

Τιμόθεος. ὁ γνωστός ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης τοῦ Παύλου ἐν τῷ κηρύγματι.

Φιλήμων. ἐπίσημος χριστιανός Κολοσσῶν, πλήρης πίστεως καὶ ἀγάπης, καταστήσας τὸν οἶκον αὐτοῦ τόπον τῶν ἱερῶν συνάξεων τῶν χριστιανῶν.

Ἀπφία. (φρυγικὸν ὄνομα) πιθανῶς ἡ σύζυγος τοῦ Φιλήμονος. — **Ἀρχιπίπος.** ὁ ἱερεὺς τῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Φιλήμονος ἐκκλησίας· τοῦτον καλεῖ ὁ Παῦλος «*συστρατιώτην*» πολυάθλος αὐτὸς καὶ τροπαιοφόρος ἀγωνιστὴς κατὰ τοῦ κακοῦ, θριαμβευτὴς τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης» (ὑποσημ. Παπαδοπούλ. κλπ).

Ὅτι τὰ σπλάγχνα κλπ. διότι ὁ Φιλήμων διὰ τῆς

ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας τοῦ ἀνεκούφιζε τοὺς ἐν Κολοσσαῖς χριστιανούς.

Παρρησίαν ἔχων ἠδύνατο πράγματι ὁ θεῖος Παῦλος μετὰ παρρησίας νὰ γράφῃ καὶ νὰ ζητῇ τὰ δίκαια παρὰ τοῦ Φιλήμονος, διότι ἦτο Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, διδάξας αὐτὸν τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Πρεσβύτης ἦτο ἤδη ὁ θεῖος Ἀπόστολος γεγωνῶς ὑπὲρ τὰ πενήτηκοντα ἔτη.

Ὁν ἐγέννησα τροπικῶς = ἐγέννησα πνευματικῶς, ἕκαμα κατὰ πνεῦμα υἱόν (διδάξας αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν).

Τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον πρὸ τῆς δραπετεύσεως, ὅτε Ὀνήσιμος ἦτο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Φιλήμονος εἰδωολάτρης, δούλος, δύστροπος καὶ κακός.

Ἴνα... διακονῇ μοι κλπ. ὁ Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ ὧν θὰ εἶχεν ἀνάγκην πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου ὑπηρέτου, ὡς ὁ Ὀνήσιμος.

Ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν διὰ τῆς ἀποδράσεώς του εἰς Ῥώμην.

Ἐγὼ Παῦλος κλπ. «ἔχε τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἰδιόχειρον γραμματεῖον χροῦς» (Ζιγαβ.). Ὁ Παῦλος ἀναλαμβάνει τὸ χρέος τοῦ Ὀνησίμου, θεωρῶν τὴν ἰδιόχειρον ταύτην ἐπιστολὴν του ὡς γραμμάτιον εἰς χεῖρας τοῦ Φιλήμονος, ἀντιπροσωπεῖον τὸ ποσὸν ὑπερ οὗτος ἔζημιώθη, διὰ κλοπῆς ἢ ἄλλως πως, ἀπὸ τὸν Ὀνησίμον.

Καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις μὲ περισσὴν χάριν ὁ Παῦλος ὑπενθυμίζει εἰς τὸν Φιλήμονα ὅτι ἐχρεώσται καὶ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν Παῦλον ὡς ὑπ' αὐτοῦ διδαχθεὶς τὸν χριστιανισμὸν καὶ τυχὼν τῆς διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ αἰωνίας σωτηρίας.

Ἐπαφρᾶς ἐπίσκοπος ἐν Κολοσσαῖς, τότε δὲ συναιχμάλωτος τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ.

Μάρκος—Λουκᾶς· οἱ γνωστοὶ Εὐαγγελισταί.

Ἄρισταρχος· Θεσσαλονικεὺς, ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης τοῦ Παύλου, νῦν δὲ καὶ συναιχμάλωτος αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ.

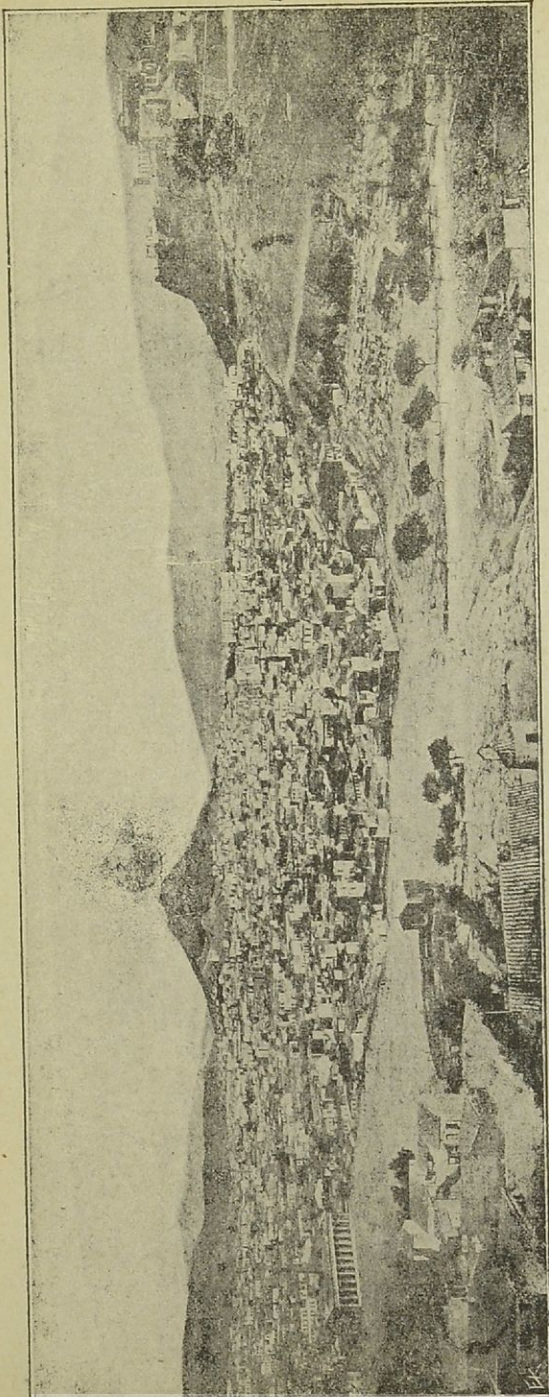
Δημᾶς· ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ αὐτὸς συνεργὸς τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῷ κηρύγματι, ἐγκαταλιπὼν ὅμως τοῦτον βραδύτερον ἐκ βραθυμίας πρὸς τὰς κακοπαθείας τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου.

Τ Ε Λ Ο Σ

Ι. Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

γ

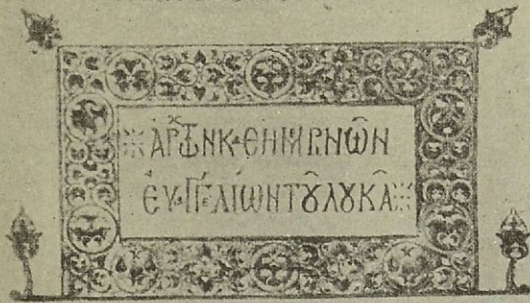

II. ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ. — α = Ἡ Ἀκρόπολις. β = Ὁ Ἄρειος Πάγος. γ = Ἡ σημερινὴ πόλις.

III. Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ
(Φωτοτυπία ἐκ Βυζαντινοῦ κώδικος).

ΕΓΓΕΤΥΝΖΟΥΕΤΥΣ

ΚΑΡΔΗΝΚΘΗΜΕΝΩΝ
ΕΥΓΕΛΙΩΝΤΟΥΔΟΥΚΑ

ΔΙΟΝΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΛΥΚΚΑΛΑΝΤΙΝΟΥ
ΕΘΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΗ
ΓΑΡ ΖΗΤΗΣΗ ΜΕΡΙΑΣ
ΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΗΜΕΝ ΤΟ
ΕΚΤΟΥΚΑΛ

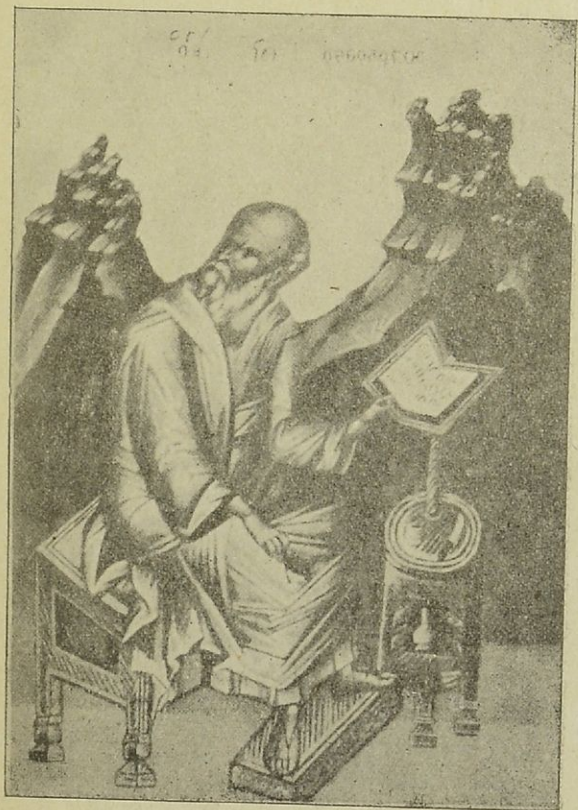

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ
ΕΚΤΗ ΜΕΡΙΑΣ
ΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΗΜΕΝ ΤΟ
ΕΚΤΟΥΚΑΛ

ΔΟΣ ΤΗΣ ΓΥΡΑΚΟΣ ΤΟ
ΑΔΕΛΦΟΥ ΣΟΥ ΤΟΥ
ΠΑΤΡΙΩΝ ΤΩΝ ΤΩΡΕ
ΠΩΛΗΘΕΝ ΤΟ ΠΡΟΣ
ΟΙΩΘΕΙΣ ΤΟΡΟΣ
ΕΙΝΕ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟ
ΠΙΠΤΑΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΤΟΣ ΜΗΝ
ΕΥΡΗΦΥΛΛΗ ΔΕ
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΤΟΣ ΜΗΝ
ΟΦΛΕΥΑΙΑ ΠΑΡ ΤΑ ΤΟ
ΛΑΡ ΚΙΝΟΥΑΙ

IV. ΠΕΡΙΚΟΠΗ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ

(Φωτοτυπία ἐξ Βυζαντινοῦ κώδικος).

V. Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
(Φωτοτυπία ἐκ Βυζαντινοῦ κώδικος).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ἐνν. = ἐννοεῖται

πρβλ. = παράβαλε

γεν. = γενική

γεν. κατηγορημ. = γενική κατηγορηματική

ἀπαρέμφ. = ἀπαρέμφατος

παθ. παρακ. = παθητικός παρακείμενος

κλπ. = καὶ λοιπὰ

Ζιγαβ. = Ζιγαβηνός

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1. Ἰδρῦσις, ζωὴ καὶ δρᾶσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. σελ. 5
2. Τὰ κατὰ τὸν Παῦλον » 13

Β'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1. Ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καταλλαγὴ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν σελ. » 20
2. Ἡ δύναμις τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος. » 21
3. Τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν. » 23
4. Ὁ χριστιανικὸς οἶκος. » 28
5. Ὁ χριστιανὸς ἀπέναντι τῆς κοινωνίας » 31
6. Ἡ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή. » 32

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Α'. ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

- Εἰσαγωγή εἰς τὰς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». σελ. 37
1. Ἰδρῦσις, ζωὴ καὶ δρᾶσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

- I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία σελ. 38
- II. Πραγματικά » 40

β'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	σελ. 42
	II. Πραγματικά	» 43
γ'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	» 44
	II. Πραγματικά	» 45
δ'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	» 46
	II. Πραγματικά	» 47

2. Τὰ κατὰ τὸν Παῦλον.

α'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	σελ. 49
	II. Πραγματικά	» 51
β'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	» 53
	II. Πραγματικά	» 55
γ'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	» 57
	II. Πραγματικά	» 59

B'. ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Περὶ τῶν ᾽Επιστολῶν τῶν ᾽Αποστόλων	σελ. 62
᾽Ο ᾽Απόστολος Παῦλος	» 63
᾽Ο ᾽Απόστολος Πέτρος	» 65
᾽Ο ᾽Απόστολος Ἰωάννης	» 66
᾽Ιάκωβος ὁ ἀδελφότης	» 67
᾽Ιούδας	» 67

1. Ἡ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καταλλαγή ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν.

I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	σελ. 68
II. Πραγματικά	» 69

2. Ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος.

I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	σελ. 70
II. Πραγματικά	» 71

3. Τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν.

α'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία	σελ. 74
	II. Πραγματικά	» 74
β'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία) 77—
	II. Πραγματικά	
γ'	I. Γλωσσική ἐπεξεργασία) 81—8
	II. Πραγματικά	

4. Ὁ χριστιανικὸς οἶκος.

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία) 85—89	σελ.
II. Πραγματικά		

5. Ὁ χριστιανὸς ἀπέναντι τῆς κοινωνίας.

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία) 89—92
II. Πραγματικά	

6. Ἡ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή.

I. Γλωσσικὴ ἐπεξεργασία) 92—94
II. Πραγματικά	

Εἰκόνες	97—106
-------------------	--------

Ἑρμηνεῖα συντετμημένων λέξεων	107
---	-----

